

Muusikaleht

august
1993
11/12

Nimetahvel SELLEL MAJAL,

kus kunagi õppis SEE MEES
(lk. 11),

LÄHEB MUUTMISELE
(lk. 8).

* **INGRID RÜÜTEL** ar-
* vab, et pole parim lahendus,
* kui eesti folkloori uurivad
* RRI stipendiaatidena esijoo-
* nes soomlased.

* Mõned lapsevanemad on
* rääkinud **LYDIA RAHULA-**
* **LE** et nende rüblik oleks
* võinud minna halvale teele,
* kui koorilaul teda ei köidaks.

* **PEEP LASSMANNIL** „su-
* siseb“ kaks välisabiprogram-
* mi.

* **VÖROKESTE** must huu-
* mor: kuniks muusikutel on
* veel tööd, tuleb seda teha
* hästi.

MUUSIKAOSAKOND JÄLLE KOOS

Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna uueks juhatajaks on sellest suvest Alo Põldmäe. Uued mehed on ka Erich Loit ja Mart Siimer. Meeskonna neljas — Jaan Loderaud — on muuseumis töötanud juba aastaid.

◆ Alo Põldmäe

Muusikaosakonna lähikuude peaülesanded on hoidlate korrastamine, koostöö kujundamine vastloodud pilliosakonnaga (juhataja Harry Ilves) ja koostöövormide otsimine teiste muusikaorganisatsioonidega. Oktoobris tähistatakse näituse ja õhtuga R. Valgre 80. sünniaastapäeva. Juba käivad ettevalmistused 1994. a märtsis toimuvaks teaduskonverentsiks ja kontserdisarjaks, mis on pühendatud Muusikamuuseumi esimese ekspositsiooni avamise 60. aastapäevale. Eesti I Üldlaulupeo 125. juubeliiga seostub mitme näituse koostamine muuseumi varadest.

„ELLERHEINA“ TEGEMISTEST

Tütarlastekoor „Ellerhein“ Tiia Loitme juhatusel oli maikuu lõpus Prantsusmaal 28.—31. maini osalesime Tours'i linnas toimunud rahvusvahelisel koorikonkursil „Florilege Vocal de Tours“, mis toimus juba 22. korda.

Kolmekümne lauljaga — koori vanem osa — võistlesime II kategoorias naiskooridega ja IV kategoorias kõigi osalenud kooriliikidega (naiskoorid, segakoored ja 16-liikmelised segaansamblid).

Kaks konkursipäeva olid pingelised ja ajakava tihe. Jõudu andis juurde publiku soe suhtumine meie esinemistesse. Meie kavas oli ka seekord eriti suur osa eesti muusikal — autoriteks Veljo Tormis, Urmas Sisask, Gustav Ernesaks, Ülo Vinter ja meie oma kooris laulev noor helilooja Maria Mank.

Finaali pääsesid vaid kaks naiskoori — „Ellerhein“ ja Riia „Ausma“, kellest me olime punktidega üle. II kategooria preemiad jäid sel aastal välja andmata.

IV kategoorias jagas „Ellerhein“ III kohta koos Ljubljana segaansambliga „Ave“, kes oli võitnud oma kategoorias ja saanud ka publiku preemia.

Reisi teostumise eest kuulub meie tänu sponsoritele. Mitu korda on meid toetanud RE „Norma“, seekord aitas meid AS „N-Terminal“.

* * *

Käesoleva aasta septembrist on huvikeskus „Kullo“, mille juures „Ellerhein“ tegutseb, kehtestanud kõigi ringide liikmetele õppemaksu 200 krooni aastas. Siiani on koorilauljad maksnud koorile sümbolset liikmemaksu, millega oleme üritanud katta jooksvaid kulutusi. Kontsertide sissetulekutest oleme tasunud saali üürid, reklaami, külaliste vastuvõtu, majutamise ja toitlustamise. Meie osalemine välisriikides toimuvatel konkurssidel ja festivalidel aga eeldab ikka ja jälle sponsorite tülitamist.

KATRIN VIKS

1993. a. muusikalise kõrghariduse omandanud

TALLINNA KONSERVATOORIUM

Päevane osakond

klaver

Marju Jermann
Eva Landsberg
Andres Paas
Annika Potter
Reet Pärkma
Andrus Rang
Katri Rohesalu
Reinut Tepp
Hille Tursk
Kai Ugandi
Ülle Varula

viiul

Kristel Eeroja
Andrus Haav
Merje Hallik
Svea Juckum
Marit Lahe
Katrin Nõlvak
Sigrid Piho
Kätlin Saar
Tarmo Truuväärt
Irina Vatsel

altviiul

Kenti Kadarik

tšello

Pärt Tarvas

kontrabass

Roland Lill
Mati Põdra

barokk-traversflööt

Heli Saard

oboe

Andres Siitan

saksofon

Virgo Veldi

metsasarv

Kaarel Kõllo

löökpillid

Kristjan Mäeots

puhkpilliorkestri dirigeerimine

Ege Truks

laul

Vilve Hepner
Erich Krieger
Natalja Trošina

kompositsioon

Kerri Kotta
Eerik Semlek

koorijuhtimine

Jana Allik
Heli Aus
Olari Elts
Karin Kurm

Ingrid Liivo
Katrin Läll
Jaņa Moosar
Erki Pehk
Sven Peterson
Lauri Sirp
Saari Tamm
Elmo Tiisvald

koolimuusika

Anne Endjärv
Helen Erastus
Helge Kõrvits
Kadi Moon
Kai Rei
Urve Salmu

Kaugõppeosakond

klaver

Marina Gavrilova
Jelena Jegorova
Olga Kortšāznova
Evelina Lääts
Siiri Siimer

tšello

Aleksei Samokiš

flööt

Oksana Iljašenko

puhkpilliorkestri dirigeerimine

Peep Taimla

koorijuhtimine

Maret Oja

koolimuusika

Tõnis Lepp
Tiina Malkov

PEDAGOOGIKA-ÜLIKOOLI KULTUURITEADUSKOND

kultuuritöötaja-orkestrijuht

Jaak Kartis
Uku Peerna
Ulla Peerna

kultuuritöötaja-koorijuht

Triin Ella
Janika Kiil
Krista Kukk
Katrin Männik
Lea Peterson

koorijuht

Triin Jaago
Helen Poolma

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽ

koorijuht

Ülle Jantson
Helene Jürgens

MUUSIKATEGEMISEKS MOODSAD HOONED

Lyonis ooperiteatri restaureerimine lõppenud,...

Mais jõudis lõpule kuus aastat kestnud Lyoni Ooperi hoone ümberehitamine, Pariisi arhitekti Jean Nouveli projekti järgi. Maksumus — u. 78 miljonit franki. Möödunud sajandil ehitatud hoonest on jäänud vaid välisseinad, senist katust asendab 28 meetri kõrgune klaaskuppel. Suures saalis on nüüd 1 300 kohta. Juurde on ehitatud keldrikorrus.

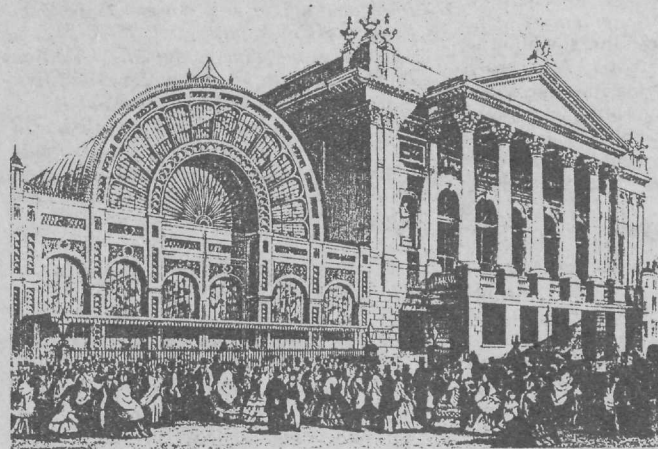
Teatri taasavamisel lavastati esmakordselt Claude Debussy noorpõlveooper „Rodrigue ja Chimène“. Partituuri töötlesid mitte prantsuse heliloojad, vaid see toimus internatsionaalselt. Aastaid nokitses selle kallal inglise muusikateadlane Richard Laugham Smith. Töö orkestreeris lõpuks vene helilooja Edison Demissov. Ta on endale lubanud üsna palju vabadusi, kasutanud rohkesti ka löökpile ja vibrafoni. Peaosalistest on tuntuim Donna Brown Chimène'ina, dirigeerib Kent Nagano.

Teise tükina mängiti Lyoni Ooperi taasavamisel Offenbachi „Hoffmanni lugusid“, peaosalisteks kaks välismaist kuulsust — Barbara Heinrichs ja José Baptiste Lully.

Peeti maha ka rahvusvaheline sümposion teemal „Ooperimaja kui kunstiobjekt“.

...Londonis algamas

Inglise prestiižne Royal Opera House saavutas võimude heakskiidu plaanile moderniseerida oma hoonet Covent Gardenis, rõhutades, et see on vajalik tema püsimajäämiseks XXI sajandil.

Direktorid ütlesid, et see 1858. a. ehitatud ooperi- ja balletiteater — üks esimesi Euroopas — suletakse 1997. a. kaheks aastaks remondiks. „On võimatu efektiivselt edasi töötada selles armastatud, kuid igivanas XIX sajandi teatris,“ sõnas peadirektor Jeremy Isaac. „On absoluutselt naeruväärne minna XXI sajandisse lavaga, mida varustab elektriga Esimese maailmasõja aegne allveelaeva mootor,“ lisas ta. Ka lavatagune seadmetik on võrreldes ooperihoonetega New Yorgis, Pariisis, Viinis ja Münchenis nii vananenud, et lava ümberkorraldamine venib sageli viimse minutini enne eesriide tõusmist. Baari aga ei nimetata *Crush Bar*'iks (Tunglemissaariiks) mitte asjatult. Peale lava, lavataguse ruumi ja baari ümberehitamise on plaan rekonstrueerimise käigus saada saali 113 lisakohta. Ka kavatakse muretseada oma kodu Kuninglikule Balletile, mille artistid on pidanud proovisaalidest esinemiskohale sõitma linnatranspordiga läbi kogu Londoni.

Rekonstrueerimine läheb eelarve kohaselt maksma 150 miljonit naelsterlingit (233 miljonit dollarit).

Majandusliku surutuse tingimustes on seda summat raske kokku saada. Teatri juhtkonda süüdistatakse selles, et ta tahab *Royal Opera* muuta kunstirupist riigi raha kulutajaks. Selle väite kummutamiseks on mõeldud lisafinantallikatele. Ligi kolmandik vajaminevast summast — 43 miljonit naela — loodetakse hankida korjandusega rahva hulgast, suure osa peaks saama uuest rahvuslikust loteriist kunsti ja spordi toetuseks. 1992/93. finantsaastal andis teater vaatamata majanduslikule surutisele 260 tuhat naelsterlingit tulu. On kavandatud varasema 3,6 miljoni naela suuruse defitsiidi likvideerimine lähema kolme aasta jooksul.

Reuter-ETA

Süvamuusika maja Kopenhaagenisse

Kopenhaagen saab endale esimese ainult klassikalise muusika jaoks mõeldud kontserdimaja. On välja kuulutatud rahvusvaheline arhitektuurikonkurss. Hoone loodetakse valmis saada 1996. aastaks ja maksma peaks see minema umbes 500 miljonit Taani krooni. Aukoht — sadama lähedal Christian Brüggele vaatega merele.

Hiljuti leiti Antverpeni St. Carolus-Borromeuse kirikust HECTOR BERLIOZI (1803—1869) kadunuks peetud *Messe solennele*. Berlioz ise väitis korduvalt, et ta põletas pärast teistkordset ettekannet Pariisis selle suurejoonelise 14-osalise teose solistidele, koorile ja orkestrile, mille ta kirjutas 20-aastasena ja mis tegi tema nime kuulsaks. Tegelikult kinkis ta aga partituuri käsikirja ühele belgia viuldajale ja hävitas tõenäoliselt ainult orkestripartii. Kuni selle avastuseni tunti missast vaid osa *Resurrexit*, sellest oli tehtud kaks koopiat, nii et fragment võis 1902. a. trükitist ilmuda. Prantsuse helilooja loomingut dateerimisel on sensatsiooniline leid hindamatu väärtusega. Ajaloos-kriitilise „New Berlioz Edition“-i põhiväljaandja Hugh Macdonald tegi esmasel tutvumisel kindlaks, et Berlioz'i teoste *Symphonie fantastique*, *Grand Messe des morts*, *Te Deum* ja ooperi *Benvenuto Cellini* üksikud osad pärinevad varasest *Messe solennele*'st, ning järelikult on kuni 25 aastat vanemad, kui siiani oletati. Missa trükitakse „New Berlioz Edition“-i praktilise osana Kasseli/Base-li/Londoni/New Yorgi/Praha kirjastuses. Teose esitused seisavad veel ees.

Neue Zeitschrift für Musik, 1993/1

RICHTER JA MÄGI PRANTSUSMAAL

Juuni lõpul oli Prantsusmaal Touraine'is muusikafestival. Sellele traditsioonile pani 30 aastat tagasi aluse Svjatoslav Richter. Ka seekord oli ta ise kohal. Kolm kontserti andis Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester, mille peadirigent on praegu eestlane Paul Mägi.

KÕIK SIBELIUSE SÜMFOONIAID PEAS

Soome Raadio orkester kandis Peterburis ette kõik 7 Sibeliuse sümfooniat. Peadirigent Jukka-Pekka Saraste juhatus kõiki ettekandeid peast. Soome ajakirjanduse andmeil pole sellega keegi varem hakkama saanud. Kohal oli ka Soome Televisioon, kes jäädvustas sündmuse videos.

KEELUST EI HOOLITA

Pariisi hüigelsuur heliplaadi- ja raamatukauplus „Virgin-Megastore“ sai juuli keskel prefektilt ettekirjutuse mitte enam rikkuda seadust, mis keelab kauplemise puhkepäeval, v.a. toiduainete ja arstimitega. Kaupluse juhtkond teatas, et korraldus ei hoolita. Prantsuse kaubandusminister Alan Madelin ei välistanud televisioonis esinedes prefekti korralduse äramuutmise võimalust.

Reuter—ETA

HELILOOJAT VÕRRELDakse TSEMENDI-SEGISTIGA

Maailma üks kuulsamaid ja viljakamaid muusikalide loojaid 45-aastane miljonär Andrew Lloyd Webber (1971. aastal kirjutas ta koos Tim Rice'iga „Jesus Christ Superstar“) kes mullu tõsteti aadliseisusesse, on sattunud sel suvel ägeda rünnaku alla. Inglise kriitikutele ei meeldi ta viimane *show* „Sunset Boulevard“. Mõned autorid teevad mürgiseid märkusi „muusikalikuninga“ kogu loomingut suhtes. Malcolm Williamson kirjutab isegi, et hea muusika erineb Lloyd Webberi omast nagu Michelangelo tsemendisegistist.

Reuter—ETA

AKTIIVSED NAISMUUSIKUD

Inglise Rahvusooper „Coliseum“ saab sellest sügisest endale uue peadirigendi — naismuusiku Sian Edwardsi. Tuntuud klassikaooperite kõrval hakkab ta dirigeerima šoti naishelilooja Judith Weiri uusoooperit „Blond Eckbert“, mis esietendub tuleva aasta aprillis.

Saksamaal Kasselis lõppes kolmas rahvusvaheline naismuusikute festival nimetuse all „Vaikimisest vabanenud“. Suurt tähelepanu pööراتi Lili Boulanger' loomingule. Üritust finantseeris temanimeline fond.

„JAAPAN ZÜRICHIS“

Šveitsis toimus juunis festival „Jaapan Zürichis“. Tõusva Päikese Maa kultuuri tutvustati seal mitme kandi pealt — kontserdimuusikast kuni No-teatri etendustele ja filmiprogrammideni.

Kuulsat Tonhalle orkestrit juhatus kolm jaapani dirigenti, nende hulgas orkestri endine peadirigent Hiroshi Wakasugi. Neist kuulsaim on aga Euroopas sageli esinev ja seal ka õppejõuna töötav Yutaka Sado.

MONO-OOPER ENDISELT POPULAARNE

Omaaegne itaalia tippopran Renata Scotto on taas — ja üksinda — laval Poulenci kuulsas mono-ooperis „Inimhää“. Tänavu suvel laulis ta seda mitmes Itaalia linnas — Firenzes, Genovas ja mujal.

TŠAIKOVSKI-AASTA

... jätkub üle kogu maailma. Tšaikovski päevad olid Prantsusmaal kõigepealt Bordeaux' maifestivali raames. Seejärel korraldas Sankt-Peterburgi Filharmoonia orkester Pariisi Champs-Elysee' teatris Tšaikovski õhtud. Veneetsia teater märkis Tšaikovski mälestusaastat „Jevgeni Onegini“ uuslavastusega.

Harjumaalt

* 1. mail oli lauluvõistlusel „Keila laululaps '93“ võistlustules 40 tillukest solisti.

* 7.—15. maini käis Kuusalu noortekoor Saksamaal Euroopa noortekooride festivalil. Esineti Berliini Parlamendis, ja puhkekeskuses ning suurel ühiskontserdil 14. mail.

* 13. mail toimus 9. korda „Keila Folk“, tuntuimatest esinejatest osalemas „Mr. Lawrence“, viiuldaja Tiit Kikas, Sulev Võrno „Wallawanemast“, ansambel „Social Immunity“ jt.

* Loksa Muusikakooli lastel olid külas sõbrad Lätist Kandava Muusikakoolist. 22. mail anti ühiskontsert.

* Sel kevadel lõpetas Harjumaa muusikakoolides 67 õpilast. Lõpetajate õnnitlamine ja lõpukontsert oli 30. mail „Estonia“ Talveaias.

* Mai lõpupäeval võõrustas Kuusalu Muusikakool 32 noort muusikut Vantaast. Kammerorkester Jarmo Ahvenainen juhatusel esines Kuusalu kirikus.

* 5. juunil toimus Saku VIII laulupäev.

* Juuni algul Tampere rahvusvahelisel koorifestivalil käinud Kolga kammerkoor naasis 3 hõbemedaliga. Üldse oli osavõtjaid 42, Eestist 6 koori.

Hiiumaalt

* Emadepäeva paiku peeti saarel mitmeid laste lauluvõistlusi. Palade koolis toimunud oli ihaldatuim tiitel „Pühalepa pääsuke“. Käinas jagati auhindu parima emale pühendatud, suveteemalise ja vaimuliku laulu esitajale.

* 22. mail andsid pidulikult kontserdil oma oskustest aru Kärkla Muusikakooli 12 lõpetajat.

* 28.—30. maini olid R. Tobiase päevad Hiiumaal. Toimus klaveriõpilaste võistlus, L. Väinmaa kontsert Suuremõisa lossis, segakoori „Hiuala“ kontsert Pühalepa kirikus ja helilooja 120. sünniaastapäevale pühendatud konverents.

Jõgevamaalt

* Mai algul andis Jõgeva segakoor „Laulik“ kontserdi oma 25. tegevusaasta tähistamiseks. Dirigentide Tiina Kõluvre ja Riina Ilvese juhatusel lauldi igihaljaid koori-, isamaalisi ja kirikulaule. Käasa tegid Jõgeva Muusikakooli pillimängijad. Koori tegevusest oli välja pandud põhjalik näitus.

* Mais oli veel teinegi tähtpäev — Jõgeva puhkpilliorkester tähistas oma 80. aastapäeva. 1912. a. pandi kohaliku tuletõrje eestvõttel alus pasunakoorile, alates 1923. aastast on osaletud kõigil laulupidudel.

* Muusikakooli lõpetas nii Jõgeval kui Põltsamaal 7 õpilast.

* 3.—7. juunini oli Põltsamaa puhkpilliorkester külaskäigul Rootsisis Enköpings. Esineti koolides ja kultuurinädalal üritustel.

* 16. juunil saabus Põltsamaale üks noorte laulupeo külalisi — noortekoor *Vinje Brass* Norrast. Dirigent Stan Blackburn on Inglismaalt, orkestris 30 mängijat, neist noorim 9-aastane.

* 24. juunil toimus Laiusel XI laulupidu. Sellega tähistati 80 aasta möödumist Laiuse I laulupeost. Eelmises, X laulupeost oli möödunud 55 aastat.

Järvamaalt

* Emadepäevaks selgitati Türiil välja parimad väikesed laululinnud.

* 22. mail andis kontserdi Järvamaal

Tarbijate Ohistu puhkpilliorkester Tõnis Hiobi juhatusel. Sellega tähistati 105 aasta möödumist Paide esimese orkestri kontserdist.

* 29. mail toimus maakonna laulu- ja tantsumpidu. Osavõtjaid oli üle 2,5 tuhande, lisaks külalisesinejad Harjumaalt ja Leedumaa Mažeikiast.

* 5. juunil oli Aravete laulupäev. Tähistamist leidis ka kohaliku segakoori 100. aastapäev — koor loodi 1893 tollase koolijuhataja Oskar Arenschildi eestvõttel.

* 17. juunil andsid Paide kirikus kontserdi „Estonia“ sopran Marvi Taggo ja Otsa-kooli esimene ametlik oreliõpilane Jaanus Torrim.

Läänemaalt

* Haapsalu Muusikakooli lõpetas sel aastal 32 noort — rohkem kui kunagi varem.

* 22. mail toimus Haapsalus Lääne praostikonna II vaimulik laulupäev.

* 28. mail oli Kullamaal R. Tobiase 120. sünniaastapäeva tähistav ettekandekoosolek. Järgmisel päeval esines Kullamaa kirikus Tallinna Tehnikaülikooli Naiskoor, kelle ettekandes kõlas Tobiase tütre Helen Tobias-Duesbergi kooriteos „Missa brevis“.

* 5. juunil andis Haapsalus suvemuusikakontserdi Stockholm koor „Amorosa“.

* 11. juunil tähistas Haapsalu segakoor „Heli“ kontserdiga oma 100. aastapäeva.

* 10.—13. juunini viibis Lihula meeskoor külas Soome Suolahti meeskooril. Anti 2 kontserti ja esineti Soome raadios.

Põlvamaalt

* 1. ja 2. mail tähistati Põlva puhkpillimuusika 125. aastapäeva. Keskseks esinejaks oli Põlva Tarbijate Ohistu orkester, kes sai pidulikult kätte I kategooria orkestri tunnustuse. Külalistena esinesid Olenurme Muusikakooli orkester, Olenurme bigbänd ja puhkpilliorkester Soomest Kannuse linnast.

* 21. mail toimus Põlva lasteaias „Mesimumm“ folklooripidu, osavõtjaid Tartust, Võrust, Värskast, Räpinast, Mammastest. Vaike Sarve ja Paul Lehestiku juhendamisel peeti konverents „Folkloor ja lapsed“.

Meie kirjasaatja **Maret Kolsar** täiendab lühiinformatsiooni:

Suur osa tänaseid Põlva puhkpillimuusikuid on alustanud juba koolipois-

tena, siis kui neli aastakümnet tagasi rajas 25-liikmelise õpilasorkestri tollane keskkooli muusikalise ja kehalise kasvatusõpetaja Raimond Kubjas.

13 aastat käis orkestrit juhatamas Tartu mees Sulev Unt. Kui viimasel ajal muutus liiklus üha raskemaks, tuli leida uus lahendus. Õnneks leidis S. Unt Põlvasse elama asunud noorest andekast muusikamehest Raimo Reitelist endale järeltulija. Uus dirigent ei piirdunud ainult vanade meeste juhtimisega, vaid asus ka ette valmistama uut vahetust. Ta leidis keskkooli 5.—6. klassidest huvitundvaid õpilasi, tegi neile n.-õ. juppidest pillid kätte ning pani lapsed mängima. Juubelikontserdil esines õpilaste puhkpilliorkester juba iseseisvalt, määrgides koolinoorte laulupeo repertuaari.

* * *

Mudilaste iga-aastaste folklooripidude traditsioonile pani 5 aasta eest aluse „Mesimummi“ muusikakavataja Ülle Põdekrat. Sel aastal oli üritus kavandatud laululatuslikumana — Eesti I kiigelauluvõistlusena. Raskete liiklusolude tõttu olid esindatud vaid lähemad lasteaiad, kuid üritus õnnestus igati. Laulmist hindas žürii, mille koosseisu oli palutud peale kohalike folklooritundjate veel dotsent Maie Vikat Pedagoogikaülikoolist. Esitati töö-, karjaseja kiigelaule ning laulumänge. Võitjaks tunnustati Tartu 20. Lastepäevakodu folkloorigrupp Aino Helmi juhendamisel.

Ülle Põdekrati arvates on õige alustada meie ununema kippuva regivärsilise rahvalaulu õpetamist just mudilaseas. Need peod on tõestanud, et niisugused laulud on lastele meeldivalt vastuvõetavad.

* 22. mail lõpetas Põlva Muusikakooli 25. lend.

* Samal päeval pidas Põlva Kultuurikeskuses oma 35. aastapäeva rahvakoor „Mai“ (dir. Saidi Tammeorg).

* 1. juunil toimus Põlva Muusikakoolis lastekaitsepäeva puhul Tiina-Mai Arundi juhendatava viiuldajate ansambli kontsert.

* 12. juunil oli Intsikurmus tantsum ja laulupidu. Vaheldumisi esinesid kolme maakonna — Põlva, Valga ja Võrumaa lauljad, tantsijad, rahva- ja puhkpilliorkestrid ning sõnakunstnikud.

Pärnumaalt

* 12. mail andis Pärnu Raekoja kontserdi Õpilasmaja neidude koor „Nurmenukk“.

◆ Põlva puhkpilliorkester

* 28. mail laulis Häädemeestes Soome sõprusvalla Hankasalmi kirikukoor. Päev hiljem esineti Massiaru kirikus.

* 29. mail kanti Eliisabeti kirikus ette A. Dvoraki kantaat „Stabat Mater“, esinejaiks segakoor „Kaleva“ ja solistid, oreilil U. Kalvik.

* 29. ja 30. mail pidutsesid „Mai“ rahvamajas kantriaustajad, esinemas „Justamenti“, „Ummamuudu“, „Puhas Vuuk“, samuti ansambli Peterburist, Šiauliaist jm.

* 3. juunil sai 70-aastaseks Pärnumaa muusikamees, orkestri- ja koorijuht Herbert Pulk.

* 10.—14. juunini toimus Soomes Salos iga-aastane laste lauluvõistlus, millest võttis osa Kilingi-Nõmme tüdruk Liisi Koikson. Ta on edukalt esinenud 8—10-aastaste vanuserühmas kahe viimase aasta „Laulukarussellil“. Soomes laulis Liisi Chopini, Mozarti ja Ojakäärü laule.

* 22. juunil esines Pärnus Chancel Choir Tennessee'ist Nashville'ist. Kooril on vanust 125 aastat, lauldakse klassikat, spirituaale, gossellaule.

* Juuni lõpus oli kooril „Ave Cantò“ külas harrastuskoor Norrast Hadelandist. 26. juunil anti meeolukas kontsert.

* Juunis käisid rahvusvahelisel koorifestivalil Oskarshannis „Endla“ koor, kes tuli tagasi *open*-klassi III kohaga ning kammerkoor „Mattone“, kes segakooride arvestuses jagas koos tšehhidega II kohta.

* 29. juunil oli „Tervise“ klubis kontsert Sibeliuse tütrepoja Tapio Jalase mälestuseks. Sibeliuse Akadeemia õppejõu ja Soome esiflööristi mälestuseks mängisid J. Oun, Pärnu Kammerorkester ja T. Velmet.

Raplamaalt

* 6. juunil toimus festivali „Kirikumusika Rapla '93“ avakontsert. Rapla kirikus esines Tallinna Toompea Kaarli koguduse kammerkoor. Järgmine kontsert oli 19. juunil, esinejaks Soome Kirikumusika Liidu esinduskoor Pekka Mäntymaa dirigeerimisel.

* Juunis viibis Rootsis kontserdireisil Urve Uusbergi koor 33 lauljaga 3.—6. klassist. Nädalase reisi kestel esineti kolme eri kavaga Göteborgis, Vedumis ja Varas.

Saaremaalt

* 16. mail lõpetas kontserdiga oma 44. hooaja naiskoor „Piret“. Koor sai pidulikult kätte oma vastvalminud lipu. Kontserdil tegid kaasa 2. keskkooli õpilased ja meesansambel. „Vanatoit“.

* 21. mail andis Kuressaares Laurentiuse kirikus vaimuliku muusika kontserdi kammerkoor „Eysysla“, kavas Mozart, Liszt, Pergolesi, Pitoni, Esterhazy.

* 16. juunil saabus Saaremaale laev Gotlandilt, lastiks muusikainstrumentid Kuressaare Muusikakoolile. Korjanduse algatas sealne muusikakool. Saadeti puhkille ja nende varustust, aga ka kitarre, kaks elektriorlelit jm.

Tartumaalt

* Mai algul käisid Berliinis „Vanemuise“ Sümfooniakud“. Seal antud kontsertidega tähistati ühtlasi „Vanemuise“ orkestri 85. sünnipäeva. 8. mail esineti Spandau linnaosa Püha Nikolai kirikus ja 9. mail Lääne-Berliini Filharmoonia Suures saalis. Kavas Tubin, Grieg, Sibeliuse; Mascagni „Talupoja aus“ tegi kaasa ka *Pro Musica* koor Berliinist.

* R. Wagneri 180. sünniaastapäeva tähistati 22. mail Tartu Olikooli Ajaloomuuseumis. Räägiti Wagneri ühingute tegevusest meil ja mujal, tema ooperite lavastamisest ja vastuvõtust. Esinesid T. Noor, P. Taniloo, T. Pähklamägi, T. Lipponen. Sama päeva õhtul etendati Toomkiriku varem-

metes draamana „Tannhäuser“ III vaatus, milles tegid kaasa ka Tartu Akadeemiline Meeskoor ja Tartu Metsasarvekvartett.

* 5. juunil esines Tartu veel ehitusjärgus laululaval Cesise 30-liikmeline noortekoor dirigent L. Friedite juhatusel. Laul kõlas ka Läti Eesti Seltsi majas ning Pauluse kirikus, kus esitati Beethoveni *Missa C-duur*.

* 6. juunil toimus Elvas ülevabariigiline segakooride laulupäev, millega tähistati 70 aasta möödumist esimesest Elva laulupäevast. Osales 80 koori ja orkestrit üle 2100 osavõtjaga. Dirigentide hulgas oli ka Roman Toi, külaliskoorid olid Cesisest ja Jyväskyläst.

* Juunis käis Tartu Vene Kultuuriseltsi koor „Ruthenia“ Angelina Akulenko juhatusel Poolas XII rahvusvahelisel kirikumusika koorifestivalil. Festivalis osales 30 koori umbes 1200 lauljaga 12 riigist. Kontsert anti Hajnovka linna Püha Kolmainuse katedraalis. Tagasi tuldi diplomiga eripreemiaga dirigendile.

Valgamaalt

* 8. mail toimus VII noortekooride festival „Valga kevad '93“. Osales 10 kammerkoori Põlvast, Tartust, Valgast, Jõgevast, Märjamaalt, Türiilt. Aukülalisena oli kohal segakoor „Noorus“.

* 9. mail emadepäeva jumalateenistusel esines Valga Jaani kirikus Tallinna kammerkoor „Non troppo“.

* Mai alguses kutsus kultuurinõunik Helve Braun kõiki maakonna koorilauljaid ühiselt laulma ja nõu pidama. 11-st tegutsenud koorist oli kohal 6. Kuulati oma kolleegide ning lauldi kõik koos.

* Jaani kirikus toimus Valga Kultuurimaja kammerkoori 10. aastapäeva kontsert. Esitati Taize, M. Siimeri, U. Sisaski, J. S. Bachi loomingut.

* 22. mail toimus Valgamaa koolinoorte laulu- ja tantsupidu.

* Peeti pasunakoori „Valikon“ dirigendi Ants Puusta 50. sünnipäeva. Kontserdil dirigeeris juubilar nii oma orkestrit kui muusikakooli bigbändi.

* 29. mail peeti Tõrva Tantsumäel maakonna laulu- ja tantsupidu, esinemas olid ka külalised Soomest ja Rootsist.

* Juunis oli Otepää noortekoor „Eveko“ külas Rootsimaal Ekerö kommunis Birka kooril. Esineti Adelsö ja Ekerö kirikus.

Viljandimaalt

* 15. mail alustas Viljandis tegevust ülemaaline Noorte Moosekantide Selts. Samal päeval alustati ka muusikafestivaliga „Pärnumaa '93“. Selts püüab ühendada Eestis laialiolevaid rahvamuusikaga tegelevaid pillimehi ja anda neile esinemisvõimalusi. Tegevuskavas on seminarid, laagrid, tahetakse toetada nooremaid pillimehi.

* „Sakala“ meeskooril käis külas Alingsåri meeskoor Rootsist. 20. mail anti kontsert Halliste kirikus, 23. mail Viljandi Maavalitsuse saalis.

* 26. mail toimus „Ugala“ saalis kahe praegu Turus elava muusiku — soome-rootsi lauljatar Nilla Hanssoni ja Inglismaalt pärit džässkitarristi Anthony Johnsoni kontsert.

* 29. mail oli maakonna laulu- ja tantsupäev.

* Pauluse koguduse koor tähistas oma 40. aastapäeva kontserdiga jumalateenistusel 30. mail.

* 4. ja 5. juunil toimusid Viljandis vaimuliku laulu päevad, millel osales kõore rohkem kui 30 kogudusest umbes 1200 lauljaga.

* 24. juuniks saabus kodumaile vokaalansambel „Viis“, kes andis 7 kontserti Strasbourg'i ümbruse kirikutes, kavas eesti ja prantsuse vaimulik muusika.

* 26. juunil peeti folkloorifestival „Viljandimaa virred“.

Ida-Virumaalt

* 17. mail oli Jõhvi Kultuurikeskuse noorte pianistide ringi kontsert-eksam. Galina Tširilise juhendamisel õpitakse klaverimängu juba 5 aastat.

* 20. mail esinesid Purtse linnuses Tallinna Kammerorkestri kontsertmeister viiuldaja Maano Männi ja klarinetist Toomas Vavilov. Esitati Britteni, Raveli ja Stravinski loomingut.

* Kohtla-Järve Muusikakooli lõpetas sel aastal 39. lend.

* 6. juunil peeti Toilas folklooripidu „Kirde killad“.

Lääne-Virumaalt

* 13.—15. maini oli Virumaal kontserdireisil Lapua Muusikakooli (Soome) 40-liikmeline puhkpilliorkester Seppo Marttavi juhatusel. Rakvere-kontserdil esitati nii klassikalist kui kergemat muusikat.

* 22. mail peeti Tamsalu 25. laulu- ja tantsupidu.

* 26. mail kanti Rakvere kirikus ette Haydni oratoorium „Aastaajad“. Osalesid Filharmoonia Kammerkoor, ER koor, ERSO, Saksa solistid Kerstin Bruns (sopran), Gerhard Brückel (tenor), Johannes M. Koesters (bass). Dirigeeris Tõnu Kaljuste.

* 5. juunil toimus Rakveres Eesti Meestelaulu Seltsi ja Lääne-Viru Maavalitsuse kultuuriosakonna korraldusel meeskooride XVI laulupäev. Osa võttis u. 300 poiste- ja meeskooride lauljat. Tähistati EMS 5. aastapäeva ja 60 aasta möödumist I meeskooride laulupäevast (toimus X üldlaulupeo esimese päeva õhtul, 23. juunil 1933 „Estonia“ kontserdisaalis). Laulupäeva kavas oli võistlusalmine Kreutzwaldi ausamba juures, kontserdid Virumaa kirikutes ja Vallimäel.

* 5.—7. juunini viibisid Sigtunas Rakvere päevadel TK „Rakvere“ puhkpilliorkester, kammerkoor „Solare“, rahvamuusikaansambel „Kungla“, linnaorkestri kvartett, folklooriansambel ja üksikesinejad.

* 6. juunil Kundas toimunud Lääne-Virumaa memme-taadi laulupäevast võttis osa üle 300 laulja ja tantsija.

* Oma esimese soolokontserdi pärast 6 aastat kestnud eemalviibimist kodumaalt andis 13. juunil Rakvere kirikus Rein Rannap. Kontserdi tulu annetati kiriku heakõlalise klaveri remondiks.

* 19. juuni õhtul alustati Rakvere kirikus uut kontserdisarja „Orelimuusika aastaring“. Kavas on läbi aasta korraldada tuntud organistide esinemisi. Avaõhtu sisustas Ines Maidre.

* 22. juunil oli Vinni-Pajusti pargis ülevabariigiline II maailmasõja veteranide ansambli XXIII laulupäev.

* 23. juunil tähistati Kadrinas kooride peoga 60 aasta möödumist paikkonna I laulupeost. Esinesid koorid ja rahvatantsurühmad Kadrinast ja Roelast.

* 25. ja 26. juunil võttis üle 20 bändi üle Eesti osa Kadrina noorte bändide festivalist „Pop-Rock“.

* 26. juunil toimus Põlula V laulupäev, osa võtmas 16 kollektiivi Väike-Maarjast, Simunast, Rakverest, Kundast, Haljalast, Kiviõlist.

Võrumaalt

* 7. mail tähistas kontserdiga oma 5. tegevusaastat Vastseliina Kammerkoor.

* 22.—23. maini toimusid Võrus akordionistide päevad (lähemalt vt. lk.-l 6).

* Võru Muusikakoolis oli 30 lõpetajat.

Laulupidu tuleb

Massiteabevahendite kaudu on üldteada 16. juulil EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumi saalis toimunud Laulupeo Peakomisjoni koosoleku põhitulemus: selle esimehe I. Toome poolt kohalepalutud peaminister M. Laar hajutas kahtluse eesti laulupidude 125. juubeliks tulevaks aastaks nii Tallinnas kui Tartus läbiviimiseks planeeritud üldlaulupeo toimumise kohta, öeldes, et see igal juhul tuleb, finantsid leitakse, alternatiivi pole. Lisagem mõned üksikasjad.

Põhjaliku ettekande tegi Eesti Laulupeo Direktsiooni direktor Ilmar Moss. Ta teatas abinõudest, mis on juba kavandatud finantskulude vähendamiseks nii lauljate ja tantsijate arvu kui peo kestvuse kärpimise näol. Tegelas oleks 7000 inimest vähem, kui on olnud viimastel pidudel. See

võimaldaks ühtlasi tõsta kunstilist taset. Ettevalmistuste raskuspunkt oleks kantud piirkondadesse, oleks ainult üks peaproov jne. Kavatsus on suurendada sponsorite osa. Sellele vaatamata, nagu näitavad ka äsjase koolinoorte laulu- ja tantsupeo kogemused, on raske riikliku toetuseta toime tulla, ilma et osalemise põhitingimuseks saaks tegelaste jõukus, aga mitte nende kiindumused ja oskused. Näiteks tõi ta muuhulgas ühe koolinoorte laulupeol tekkinud keerukuse: Läänemaal ei jätkunud 10 000 krooni laste transpordiks. Ka kulub raha Tallinnas laululava ja -väljaku kõige hädapärasemaks remondiks ning Tartus ehituse lõpetamiseks. Häda-vajalikud on eraldised selleks 1993. aasta lisaeelarves ja 1994. a. eelarves.

Selle ettekande kohta ütles M. Laar

oma sõnavõtu lõpus, et on meeldiv koostööd teha asutusega, kes ise otsib võimalusi oma raskuste ületamiseks.

Seoses Eesti Kooriühingu otsusega võtta laulupeo korraldamine enda kanda tõstatas I. Toome küsimuse, kas see ei või viia dubleerimisele või vastasseisule Laulupeo Peakomisjoni ja Eesti Laulupeo Direktsiooniga. Osalejad olid arvamusel, et „koolmekohal hobuseid ei vahetata“, kuid edaspidi võiks näiteks Laulupeo Fondi nime all kujuneda ühtne organisatsioonikeskus.

Otsustati tihti koos käia, kaasates rahandusministeeriumi ja sponsorite esindajaid, kes ka seekord olid kohal. Järgmine kord kogunetakse samas kuu teisel poolel.

SENIKS ON MUUSIKUTEL VEEL TÖÖD

Võru Muusikakooli on väikeses linnas imelihtne üles leida — tuleb sammud seada endise parteimaja juurde, seal ta ongi. Nii normaalsest tingimustest ei tööta kaugeltki kõik Eestimaa muusikakoolid. Kuidas muusikakoolil nii hästi läks, et õnnestus vanast varisemisohhtlikust lobudikust kolida nii tugevate müüride vahele?

Ilmar Kudu: Võru olukord oli tollal teine. Siis ei olnud siin nii rahakaid ärimehi, kes oleksid oma tahtmise kinni maksnud. Nüüd on küll siia majja tahtjaid olnud. Mõelge vaid: kesklinnas, hästi ehitatud, telefoniseeritud, saaliga hoone! Aga vana muusikakool oli tõesti SOS-olukorras. Aitäh linnavolikogule, kes oli selle poolt, et maja sai muusikakoolile. (Mida on 18 tuhande elanikuga linnale väga vaja. — M.S.). Praegu on meie käes peaaegu terve maja. Ainult kolmes toas asub Riiivaruaamet.

Tahes-tahtmata sõltub kultuur rahast. Võru linn ei saa viimasega küll hoobelda. Siin on Eestis kõrgeim töötute protsent. On suletud kolm kunagise Liidu tööstusettevõtet — juustutehhas, mööblivabrik, aparaadi-

tehas. Paljudele töötutele lastevanematele käib muusikakooli õppemaks üle jõu. Õpetajad aga avaldasid valmisolekut jätkata tööd igasugustes tingimustes.

Võru Muusikakoolis saab õppida puhkille, klaverit, akordioni, viiulit ja kannelt. Pole võimalik õppida fagotti, oboed, tšellot. Koolis on kokku ligi 250 õpilast, neist 210 põhikoolis, ülejäänud eelklassis.

„Puhkpilliõppimise teeb mugavaks väikeste klarnetite olemasolu,“ märgib õp. **Madis Vaikla.** „Meie koolis on üks huvitav nähtus: paljud lapsed õpivad kaks korda, s.t. pärast lõpetamist ühel erialal alustavad mõne teise pilli õppimist. See teeb rõõmu.“

Puhkpillide kõrval on väga pop akordion. Üleüldse eelistavad maalapsed rahvapille.

„Raskusi on viiuldajatega, keelpilliosa-kond on praktiliselt välja surnud,“ muretseb Võru maestro **Hendrik Juurikas.** Kunagi tuntud sümfoonietorkester on hääbunud. Enamik pillimehi on mänginud orkestris 35 aastat ja rohkem, viiuldajate vanus kisub 80 ligi. Hädasti oleks vaja aktiivset

keelpilliõpetajat, kes suudaks arendada ansamblimängu ja uuendada orkestrit.

Nagu igal ääremaal, on ka Võrus nigel kontserdielu. Head esinejat on sinna raske saada. Rahvas rahuldub peamiselt kommerslõbustustega. Kui muusikakoolil pisutki rohkem raha oleks, saaks alustada uue maja saali akustika kohandamist. Tulevikus oleks see sobiv paik akadeemiliste kontsertide korraldamiseks. Õpetajad arvasid, et koolisisest saaks nii mõndagi paremini teha. Räägiti, et on vaja rohkem arendada ansamblimängu, õpetada paindlikumalt ja diferentseeritumalt. Poleks paha alandada õpilaste pinget — põhikoolis on seda niigi palju. Musta huumorina kõlas mõte: seniks, kuni muusikutel on tööd, tuleb teha seda hästi. On siiski lootus, et ka edaspidi leitakse raha muusikakooli ülal-hoidmiseks.

Oma mõtteid jagasid sümfooniaorkestri „isa“ **Hendrik Juurikas**, õpetajad **Merike Kapp**, **Siiri Kahar**, **Madis Vaikla** ning 29 aastat linna kultuurijuhhi vankrit vedanud **Ilmar Kudu.**

M. Suvi

Akordionimuusika päevad Võrus

Võru Muusikakooli korraldusel said 22.—23. mail teoks esimesed Võrumaa Akordionimuusika päevad.

Mõtet nendeks muusikapäevadeks kanti endas juba aastaid — pärast suurejoonelist Rägavere akordionipidu. Kuigi aeg on pidustuste korraldamiseks rahavaene, loodeti siiski, et leidub akordionimuusikat armastavaid toetajaid. Sponsorite leidmine oligi korraldajate esimene ja suurim mure. Õnneks lahenes kõik hästi. Muusikapäevade peasponsoriks hakkas autoteeninduse firma peremees härra Ago Liiv. Peasponsorile lisandusid Võru Linnavalitsus, Maapank, leivakombinaat, Tallinna Teede RRV-2 jt. Odava toilitluste pakkus erafirma „Anor Group“.

Muusikapäevadel esinesid põhiliselt Ugandi regiooni (Jõgeva, Tartu, Valga, Põlva ja Võru maakond) muusikakoolid ja Võru kooli vilistlased. Tähelepanuväärne oli Elleri-kooli osalus — akordioniorkester Uno Arro juhatusel ja parimad solistid.

Toimus 11 kontserti ligi 1000 kuulajale, esineti kohvikutes (nn. kella-viie-tee kontserdid), kauplustes, muuseumis, linna pargis, muusikakoolis. Võru Muusikakooli kasvandiku Tiit Kalluste **Swing-Bandi** õhtu oli kauni Kütiaru populaarses baaris „Walla“. Lõppkontsert — **SUUR AKORDIONI PIDU** — oli täissaali ees kultuurimajas „Kannel“.

Kõige rohkem tegi korraldajatele rõõmu, et raskele ajale vaatamata leidub Võrumaal sponsoreid, kes ei toeta mitte ainult sporti ja

◆ Koondorkester. Dirigent Heino Pehk

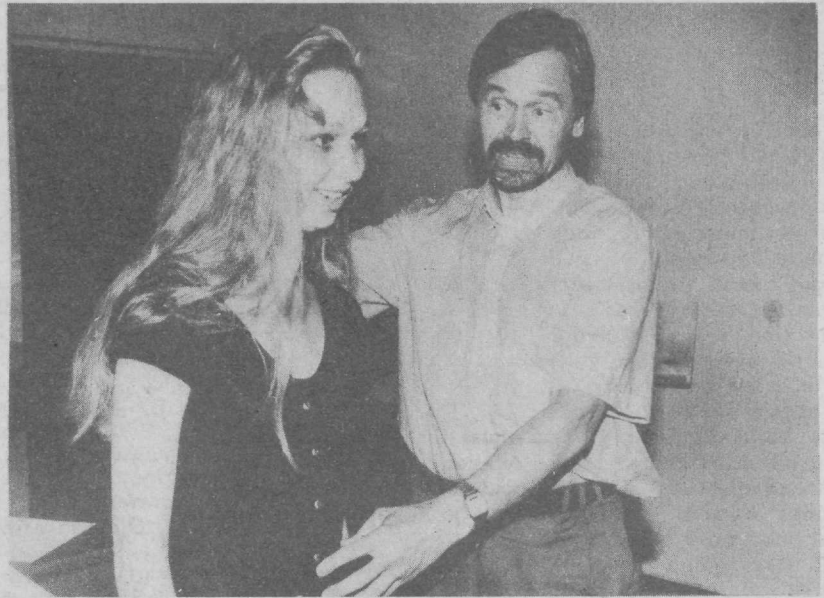
missindust, vaid ka muusikat — meie juhul akordionimuusikat. Ja teiseks — tuntakse veel (jälle!?) huvi akordionimuusika vastu. Kõik kontserdid võlusid kohale arvuka kuulajaskonna.

Lõpuõhtul selgus kõigi esinejate kindel soov — saada jälle kokku aasta või kahe pärast teisel Võrumaa akordionipeol.

Ilmar Kudu,
üks korraldajatest

Eestvedajad: Andrus Kallastu ja Timo Lipponen Sibelius Akadeemiast.

Pärnu Ooperist suuremas plaanis on veel vara rääkida, kuid õnnestus tänuväärt ettevõtmine — vokalistide kursused. Oma kogemusi tuli meie lauljatele jagama soomlane **MATTI PELO**.

◆ Matti Pelo Külli Toomingat aitamasa

A. Randmeri foto

Mida teadsite eesti vokaalpedagoogikast enne siiatulekut?

Olin kuulnud teie häid lauljaid: G. Otsa, H. Krummi, M. Palmi, T. Kuusikut, A. Kaalu. Lapsepõlves meeldis väga M. Korjus. Konkreetset vokaalpedagoogikast ei teadnud ma midagi. Tulin vahendama oma teadmisi.

Meie lauljatega töötades olete tundides pööranud tähelepanu ikka ühtedele ja samadele asjadele. On's meie lauljatel mõningaid tüüpilisi vigu?

Raske on öelda, et lausa tüüpilisi. Kõigil kursustel on head hääled, nad on musikaalsed. Kahjuks on mõningatel harjumus häält liiga valjusti kasutada. Valju häälega ei õnnestu maailma vallutada.

Leida igapäev isiklikud võimed ja neid arendada — see on pikaajaline töö. Tähtis on ka vaba areng. Ei tohiks liiga kiiresti häält kujundada kõrgeks või madalaks. Laulja psüühika on õrn. Võib kergesti tekkida konflikt: näiteks dramaatiline meel + liüriline füüsis.

Kuulajana märkasid siiski üht tendentsi — pingeseis kõigil lauljatel. Paistab, et laululine vabadus sõltub paljuski sisemisest vabadusest.

Olen siin selle peale mõelnud. Teie inimeste sisemine vabadus tuleb hiljem. Ainuüksi poliitiline vabadus ei päästa inimest kohe lahti. Noortel on eneseteostusvõimalusi praegu rohkem kui kunagi varem. Tahetakse kiiresti tippu tõusta. Laulmiseks on vaja vabadustunnet ja hingelist tasakaalu.

Soomes on palju häid lauljaid. See näitab, et inimestel on head arengutingimused.

Meil on tõepoolest palju häid hääli. Igal inimesel on võimalik õppida muusikat kodukohas. Seda võimaldab meie muusikaõppeasutuste süsteem. Parimad lähivad edasi ja kaugemale. Seda nimetatakse koolituse efektiivsuseks.

Soololaul on Soomes väga populaarne ja head lauljat osatakse meie maal hinnata. Siia sobib mõte, et iga koorilaulja unistab saada solistik. Mitmed

Soomes väga tuntud nimed, sealhulgas irtsenerid, arstid, on küpses eas asunud õppima laulmist Sibelius Akadeemias.

Pärnu Ooper on tekitanud vastakaid arvamusi. Seda on peetud ka hulluks ideeks.

Ütleksin, et see on hea hullus. Siin on häid hääli, mida peab kasutama.

* * *

„Üksikute projektidena on ooperit mõistlik Pärnu tingimustes teha küll,“ lisas **ANDRUS KALLASTU**. „Pärnus käib elu suvel, seetõttu ooperit ületalve pidada polegi otstarbekas. Pärast neid kursusi tuleb tihe proovide aeg, sest 11. augustil on Vanalinna Kooli saalis „Figaro pulma“ esietendus.“

Nüüd kursustest lähemalt.

Kaheksale lauljale tähendasid need pingelist tööd viiel päeval, mida kroonis lõppkontsert hotellis „Strand“.

Tunniplaani kohaselt sai iga laulja iga päev 1 tunni õpetust. Kõik tunnid olid lahtised, nii et võis ka teiste vigadest õppida ja vajalikku kõrva taha panna.

Kuulajaid oleks võinud olla rohkem. Mõnda lauljat kuulates tekkis mõte, et ka tema õpetajal oleks vajalik meelde tuletada Matti Pelo pakutud laulmise põhialuseid.

Väga meeldivalt laulis „tõusev täht“ **Rauno Elp**, kellel on kahtlematult ees menuka solisti tulevik. Looduse poolt kingitud mõjus hääli, intelligentsus ja hea füüsis on suurepärased eeldused lauljakarjääriks.

Kogenud solistina esines **Vilve Hepner**, kes on „sisse töötanud“ mõned hääle pisipinged, mis vahel kõrgeid toone vabaks ei lase. Kursusel saadud teadmised aitasid kiiresti hääli rohkem vabastada.

Anna Kalda hääli üllatas huvitava tämbriga. Rohkem enesesusaldust ja laulukogemust, siis „läheb lahti“.

Küpselt laulis **Malle Raid**, mis kinnitas mõtet, et laulja küpseb aeglaselt. Selleks et lauluga midagi öelda, on vajalik ka elukogemus. Pealegi oli ta hea näide aktiivsest õpetajast, kes õpib ise, et paremini õpetada.

Julgust ja enesekindlust hoovas noore **Küllil Toomingase** esinemisest. Kahjuks kimbutas noorukest **Carment** (K.T. repertuaaris on Bizet) toores, kisendav, ebahütlane hääli ja ebatäpne intonatsioon, sõnaga häälekooli puudulikkus. Kuid asi pole hull, julge pealehakkamine on pool võitu. Nii hädavajalik teine pool tuleb pika ja pingelise tööga enda kallal väga professionaalse järjekindla õpetaja käe all.

Oleme elanud infovaeguses pikki aastaid, mis on mõjunud igale eluvaldkonnale. Sellised kursused kuluvad marjaks ära.

Dirigent Toomas Kapten (Pärnu puhkusel): „Jälgisin kursusi huviga. Sain mõned head näpunäited. Selline laulmisviis on vaba, loomulik. Kahjuks tahab enamik meie laulpedagooge kiiresti suurt kõla saada ja siis tekivadki pinged. Tundub, et Eestis — kas teadlikult või teadmatusel — ei tunnustata Euroopas levinud koolkonda. Nendel kursustel on ju selle koolkonna eelised kohe näha.“

Nii see ka oligi.

Lõppkontserdil püüdsid kõik lauljad oma külalisõpetajale uusi teadmisi tõestada. Enamikul see õnnestus.

Lootkem, et õpitu ei unune, vaid juurdub ja areneb igapäev ajusopis.

Järgmisel aastal tuleb **Pelo** jälle. Registreerimine on juba alanud. Kursuste hind on orienteeruvalt 500—600 krooni, kuid see tasub end kuhjaga ära.

Marina Tamme

Vestluspartneriks on rektor

Konservatooriumile
uus nimi

Juunikuu viimasel päeval arutas Tallinna Konservatooriumi Opetatud Nõukogu õppeasutuse nime muutmist. Mitmete ettepanud nimede hulgast eelistati selgelt **Eesti Muusikaakadeemia**. Pärast valitsuse poolt kinnitamist jõustub uus nimi 1. septembrist.

Nüüsi on see Nõukogude-aegne süsteem, et üks Eesti kõrgkool kannab akadeemia nime, jälle taastunud. Enne oli Eesti Põllumajanduse Akadeemia, nüüd Eesti Muusikaakadeemia. Kas lähtusite Soome eeskujust, kus muusikaharidust tronib *Sibelius-Akatemia* ja sellest vähem presitiikamad on 9 konservatooriumi.

Ei, miks ainult Soomest? Nii on see paljudes Lääne, sealhulgas Põhjamaades — Rootsis, Norras. Ka Ungaris, Poolas. Samuti nüüd endise NL vabariikides — Lätis, Leedus, Valgevenes. Ka tuntud Gnessimite-nimeline Kõrgem Muusikakool Moskvas on nüüd akadeemia.

Kas nüüd mõned teised Eesti muusikaõppeasutused hakkavad endale konservatooriumi nime taotlema? Näiteks Viljandi kolledž!

Viljandi vaevalt. Seal pole klassikalist muusikahariduse õppekava. Segaduste vältimiseks oleks parem kui konservatooriumi nimetus jääks edaspidi n.-ö. kasutamata.

Tallinna Muusikakeskkool!

Sealne juhtkond lubas end ümber nimetada Eesti Muusikaakadeemia Kooliks. Töötame ju samas majas ja väga tihe- das koostöös, kuigi erinevate juriidiliste isikutena. Kui tal pole pea kohal murepilvi, rõhutab ta oma iseseisvust, kui aga neid on kogunenud — ja praegu on —, loodab rohkem meie abile. On ju meil muusikahariduse korraldamise osas Eestis tõenäoliselt kõige kaalukam sõna öelda.

Uue nimetuse lühend on üpris tuntud eestikeelne sõna — **EMA**. Nüüsi olete nüüd EMA rektor. Või kiirkõnes öeldult „emarektor“.

Seda küll (kihistab naerda).

* * *

Millised on „emarektori“ rõõmud ja mured? Mis on Teie praeguses tegevuses kõige tähtsam!

Õppetöö reform

Üleminek ainesüsteemile. 15. septembrist 1992 hakkas kehtima meie uus, Olemnõukogu Presiidiumis kinnitatud põhikiri. Selle põhidokumendi rakendamiseks oleme andnud välja mitmeid dokumente — töö sisekorra eeskirjad, valimismääruse, üliõpilase staatusest ja suunavalikust alates III kursusest (klaveri erialal näiteks solist, ansamblist, pedagoog), eksamikorraldusest, õppetöö hindamisest, eksternatuurst, magistriõppest, konkursikomisjonist.

Süsteem on olemas, püüame kehtestada reegleid, mis ei muutuks. Kuid seda on peaaegu võimatu saavutada, sest kõiki tekkivaid keerukusi ei oska ette näha.

Tooge näide mõnest kõige olulisemast muutusest!

Nimetagem kaugõppe asendamist eksternatuuriga. Pärast sisseastumiseksami sooritamist on ekstern oma töö planeerimisel täiesti vaba. Ta võib eksameid-arvestusi anda vastava tasu eest, millal tahab. Loenguid võib ta külastada, kuid eraldi õppetööd me talle ei korralda.

Nüüsi võib olla igavene üliõpilane!

Teatud mõttes küll.

Aga kas statsionaarselt võib olla igavene üliõpilane!

On kahte tüüpi statsionaarseid üliõpilasi — täiskoormusega ja osakoormusega. Täiskoormusega üliõpilane peab õppeaastas koguma 35—40 punkti — sooritama eksamid ja arvestused ainetes, mida ta on aasta algul ise deklareerinud, s.o. kohustunud sooritama, saades olenevalt aine tähtsusest erineva arvu punkte. Osakoormusega üliõpilase koormus on

vähem — vähemalt 20 punkti. Kui ta ei tule mõjuva põhjusega toime, järgneb eksmatrikuleerimine. Kui üliõpilane deklareerib igal aastal poolkoormuse, võib ta õppida 8 aastat. See aeg võib pikeneda akadeemiliste puhkuste puhul.

Kõik pole iseseisvalt deklareerima harjunud, kateedritest antakse nõu. Kartsime esialgu suurt segadust. Kuid eksmatrikuleerimisohtu on sahtunud siiski vaid üksikud. Uue süsteemi järgi on üliõpilasel küll vabadust rohkem, kuid tööd tuleb teha pingeliselt.

Kuidas üliõpilased uude süsteemi suhtuvad!

Kaudseil andmeil hästi. Rektooraadi plaanitud kohtumine tudengitega selle asja arutamiseks jäi kahjuks kevadises rabelemises ära.

Aga rektooraadi suhe üliõpilasesindusega!

On olnud seni väga hea. Tudengiorganisatsioon on võtnud mõned administratsiooni senised ülesanded enda peale. Näiteks jagavad nad koostöös õppeosakonnaga stipendiume, mida nüüd saab vaid vähemik.

Üliõpilasesindus koosneb põhiliselt koorijuhtimise ja muusikapedagoogika õppijatest. „Pärimuusikud“ eelistavad sellest eemale hoida. Praktika näitab aga, et ka neil võib sedalaadi kogemusi elus vaja minna.

Teadustöö! Kunagi oli meil juttu, et teile ei taheta anda õigust omistada teaduskraade.

Tööpoolest, ühes esimestest ülikooliseaduse eelnõudest nähti ette, et teaduslikke kraade annavad ainult nn. teadus-ülikoolid. Kui aga vaadata asjale laiemalt, siis vähemalt anglo-ameerika süsteemis räägitakse akadeemilisest kraadist, kuhu alla mahuvad ka kraadid interpretatsiooni ja loomingu alal. Kõrgkoolide seadus puudub siiani, selle väljatöötamisel pole meie arvamust küsitud. Vastavas komisjonis domineerivad TÜ ja TTO. Igal juhul avasime ka meie ministeeriumi toetusel magistriõppe.

Räägime nüüd raskustest õppetöö reformis.

Need tekivad näiteks, kui kursuse kordaja või akadeemiliselt puhkusele tulnu satub vanast süsteemist uude. Vanas süsteemis oli enamvähem sama õppetöö maht jagatud viiele, uues neljale aastale (kahe aasta pärast on meil kahel lõpetajad — viimased vana ja esimesed uue süsteemi järgi). Vanast uude süsteemi sattujatel võib olla raskusi 160 punkti kogumisel.

Ja veel!

Lõputunnistuste andmisel kanname hinnete lehele hindend uue süsteemi järgi. Sellega numbrid vähenevad. Endine „4“ on nüüd „3“, „3“ aga „2“. Venemaalt siia õppima tulnud pelgavad — ja nähtavasti õigustatult — et sellise hinnete lehega võib neil kodus ja ka välismaal tulla töö leidmisega raskusi. Tuli koostada seletuskiri vene ja inglise keeles.

Rahamured

Mis veel teeb muret!

Uue õppehoone ehitus. 1993. a. oli see seisma pandud. Saime äsja teada, et osa sellest maa-alast on ajutiselt lubatud autoparklaks. Tõsi, tingimusel, et ehituse jätkamisel tuleb see 2 kuu jooksul likvideerida.

Oleme sondeerinud pinda valitsuses ja Riigikogus ehituse taasalustamiseks 1994. a. Lootusi on. Aga miski pole riigi praeguse seis juures kindel.

Majanduslik olukord!

Ega ta meilgi ole parem kui teistes riigi ülalpidamisel olevates asutustes. Palgad oleme küll saanud õigeaegselt välja maksta. Paljuski tänu koondamistele.

Mõnikord öeldakse: „Tehke endale ise raha, näiteks ruumide väljaüürimisega, ja ehitage oma uus hoone valmis.“ Arvestused näitavad: isegi suurema osa ruumide väljaüürimisel ei koguks me 20 aastagagi kokku ehituseks vajalikku raha.

Ruume hakkame siiski välja üürima. Lavakunstkateeder peaks uue õppeaasta algul kolima remonditud ruumidesse Toomkooli tänavas. Siis saame Kaarli puisteel osa ruume üürile anda. Läbirääkimised käivad. Aga pole veel selge, kas Toomkooli maja 1. septembriks valmis saab.

Sponsorid!

Senised otsingud Eestis pole suuri tulemusi andnud. Ah-jaa, Eesti Kultuurifondist saime klavessiini.

— professor Peep Lassmann —

Suuremaid lootusi paneme selles suhtes välisabile. Eriti Euroopa Ühenduse Ida-Euroopa kõrghariduse abistamise programmile „Tempus“.

Praegu „susiseb“ kaks programmi. Uhes, mille algatajateks oleme me ise, on põhimõttelise nõusoleku osalemiseks andnud Saksamaa ja Prantsusmaa vastavad kõrgkoolid.

Tallinna kõrgema muusikakooli oludest.

Rasketes oludes peab meie muusikakunst looma ja nimelt majanduslikult. Kohalikus kõrge-
mas muusikakoolis töötavad küll meie soliidimad muusikapedagoogid täie huviga asja enese vastu, kuid aineliselt pole suudetud neile küllaldaselt vastu tulla.

Nagu kuulame, olla palgasaamine koolis kannis korraldust, nii et osal õpetajaist praegusel korral veel paari viimase kuu palga saamata, käesoleva kuu „lootused“ arvesse võtmata.

Neil päevil annud lümmekond vanemat kooli õpetajate kooli direktorile kirjaliku palve, et seisuks korra lahendamiseks kunstinõulogu viibimata koftu tutsutaks.

—sk.

Konferwatooriumi majasehitamine

edeneb õige wiisakult. Suure maewaga saadi hooned katuse alla, kuna praegu maja seestpoolt natuke haawal korda seatakse. Nagu kuulda takistab maja lõpulislikku kordaseadmist rahu puudus.

—sk.

Konferwatooriumi maja wajub.

Majasse jälle praod tekkivad.

Konferwatooriumi juhatus on linnavalitsusele teatanud, et konferwatooriumi ehituse juures oli projekteeritud hoovi pool küljes wärawa juures, peahoone kõrwale juure ehitada saaliruumisid. Saaki seinad pidid toetama ühe laast ka peahoone välisseina. Krediidi puudusel jäi aga kavatsenud ehitus püstitamata, mille tagajärjel maja wajumise tõttu seinad praod tekkisid ja sein hoovi poole wajub.

Wõimaliku hädaohu ja seina kokkulangemise ärahoidmiseks palub konferwatooriumi juhatus tehnilist kommisjoni määrata, kes ehituse järele waatab ja puuduste kõrvaldamiseks tarvilised abinõud leiaks.

Linnawalitsus otsustas kiires korras inseneri kümnikuga koha peale järelewaatust toimetama jaata.

♦ Nagu koltunud ajaleheväljalõiked kinnitavad, oldi Eesti Vabariigi algaastatel kõrgema muusikahariduse korraldamisel hädas samalaadsete finants- ja ehitusprobleemidega. Lõpuks tuldi siiski toime.

Teisest kuulsime me juhulikult ja programmist osavõtjate ettepanek meie kaasamiseks on Brüsselis arutamisel. Praegu paistab, et just sellest teisest programmist võiks rohkem abi tulla. Esijoones tehnilist laadi, Et saaksime oma praegust helikabinetti kasutada tema tasemele vastavalt — muuseumina.

Peame seda lõiku nii tähtsaks, et teise prorektori funktsiooniks on välissidemed. Selle ameti peale nimetasime Marje Lohuaru. Esimene prorektor Andres Pung tegeleb esijoones õppereformi küsimustega.

Nurumine on jäänud. Ainult varem käidi selleks Moskvas, nüüd Brüsselis. Seal nõutakse palju täpsemaid põhjendusi kui omal ajal Moskvas.

Vastuvõtt

Äsja lõpetasite vastuvõtuksamid. Kuidas need kulgesid!

Eriti suur tung oli magistratuuri: 40 inimest 20-le kohale. Lahenduse pakkus eksternatuur. Eksternina hakkab magistriks valmistuma 15 inimest.

Aga uute üliõpilaste osas!

79-le kohale oli 90 avaldust. Vastuvõtmisväärilisteks pidasime 73. 5 kohale korraldame täiendava konkursi.

Kuidas oli pilt erialati!

Plaanitust vähem võtsime vastu koorijuhtimise ja muusikapedagoogika erialale.

Ebaõnn tabas meid erialade osas, kuhu vastuvõtt oli esmakordne. Klavessiinerialale ei tulnud ühtki avaldust. 2 kohta planeerisime sümfooniaorkestri dirigeerimise erialale. Tuli neli pretendent, neist ükski polnud nõutud tasemel. Nähtavasti polnud üliõpilaskandidaatidel selget ettekujutust, mida neilt tahetakse. Nad võivad endale asja selgeks teha ja tulla täiendavale konkursile.

Kas tendents, et ainult nõrgemad tahavad saada pedagoogideks, on endiselt olemas!

Ma ei ütleks nii. Lõppude lõpuks on suurem osa tulevase töökohti paljudel erialadel seotud pedagoogikaga. Rõõmustav on, et magistriõppe pedagoogilisse harru saime mitu tugevat inimest.

Viimase NYDi ajal oli mul jutujamine Saksa professoriga, mis ka „Muusikalehes“ avaldati. Ta arvas, et Eesti tase on küllalt kõrge, nii et siin võiksid ka välismaalased õppida.

Olukord on vastupidine. Vähemalt 40 eesti noort muusikut õpib Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal, USA-s jm. Mõned nii meil kui välismaal üheaegselt.

Meil õpib 4—5 noort inimest Marimaalt.

Aga Lääne maadest!

On olnud n.ö. stažeerijaid Soomest, Rootsist, Norrast.

Sel aastal astus sisse üks Rootsi Kuningriigi alam, rahvuselt eestlane. Tegime talle ettepaneku võtta EV kodakondsus, õppimine oleks talle siis tasuta.

Selleks pole tal ju isegi vaja Rootsi kodakondsusest loobuda. Meil on ju topeltkodakondsusega eestlasi isegi Riigikogus ja valitsuses.

Tema sellele mõistaandmisele kohe ei reageerinud. Küll kinkis ta meile väärtusliku kitari, mida arvestame õppemaksuna.

Üliõpilaste hulgas senini teiste rahvuste esindajaid Läänest pole. Põhjustki võib aimata — keelelised barjäärid jne. Andsin korra Karlsruhe meistrükursusi, siis tundis meie kooli vastu huvi üks korealanna. Kui ta aga oma küsimusele, palju ma teenin, sai täpse vastuse, oli huvi meie kooli vastu kadunud. Nähtavasti arvas, et õppetöö tase on võrdelises suhtes rektori palga tasemega.

Aitäh vestluse eest. Ja palju edu EMA rektorina. Ka selle väärarvamuse kummutamiseks.

M. Võhmas.

10 KOORILAULU ABIL RÜBLIKUST DŽENTELMENIKS

Praegu, augustikuus, oleks seda kohtumist võimatu korraldada. Vanalinna Poistekoor on kontserdireisil Kesk-Euroopas. Vahetult koolinoorte laulu- ja tantsupeo eelõhtul oli koori dirigendi Lydia Rahula ja selle loo kirjapanija kohtumine Tallinna 21. Keskkooli õpetlikult ja vaimukalt dekooreeritud muusikaklassis. Eelneva kokkuleppe kohaselt pidi jutt tulema mitte ainult muusikast. Et vaatenurki oleks rohkem, oli Lydia Rahula — samuti eelkokkuleppe põhjal — osalema kutsunud ka laulupoisse ja nende vanemaid. Jutuajamise alguseks olid esimese „sotsiaalse grupi“ esindajatena kohal rüblikud Jarno Kristal, Kaarel Kuznetsov, Margus Pang, elukogenumate poole pealt Kersti Tuuger ja Meelis Roosimägi — viimane ühtlasi ka lastevanemate komitee esimees.

Mõtted pandi liikuma küsimusega: „Kuidas koorilaul mõjub poiste arengule?“

MR: rõhus teadmiste poole peale. Tema on ka kooris laulnud ja muusikateooriat õppinud. Aga poiste omavahelist muusikaalast juttu kuuldes ei saa enam paljustki aru — nende teadmised on palju laiemad ja sügavamad.

LR: Küsimus pole ainult muusikalistes teadmistes. Mul on eriti hea meel, kui mõni lapsevanem räägib, et tema energiline rüblik oleks võinud hoopis halvale teele minna, kui laulmine teda nii ei köidaks, distsiplineeriks ega arendaks vaimset.

KT: Poistel on tamp peal — kool, muusikakool, lauluharjutused, esinemised. Kui nad koju jõuavad, on nad väsinud. Rumalateks tegudeks pole enam jõudugi.

Küsimine rüblikutega endi arvamust. Põhiliselt on nad nõus, arvavad aga, et sellises jutus on nende võimete ja energia alahindamist. JK käib kõige muu kõrval ka korvpallitreeningutel. Ka KK-l jätkub aega sõbraga pallimängimiseks. Aga kui tuleb kätte aeg klaveri harjutamiseks, siis vabandab, et peab ära minema. Mõnikord on endalgi raske pallimängu pooleli jätta, aga muusika, millega on juba nelja-aastaselt tegelema hakanud, tõmbab rohkem. Sõber on sellest nüüd aru saanud ega kipu enam peale käima või tõgama.

MR arvab, et intervjuueerija eksib, kui ta tuli taga ajama dramaatilisi motiivide konflikte rüblikutega hinges: kas minna paha peale või laulma. Need juhtumid, millest räägib Lydia Rahula, on tema arvates haruldased. Pätitegemiskalduvustega rüblikud koori laulma ei kipu. Üks algul oli, aga see kadus kiiresti.

TALLINNA VANALINNA POISTEKOOR

DER KNABENCHOR DER TALLINNER ALTSTADT
THE TALLINN OLD TOWN BOYS' CHOIR

Koori esimese CD ümbris

Tõeline dramaatika on siis, kui poisid on konkursilaulmise lõpetanud ja kõik ootavad põnevusega žürii otsust, dirigent näost valge.

KT: Koorilaulmise distsiplineeriv mõju pole vist niivõrd poiste halvale teele minemise ärahoidmiseks, kuivõrd õppima stimuleerimises. Kõik lauluvõimelised poisid pole universaalselt andekad ega õppimishimulised, eriti reaalaianetes. Aga nad teavad, et kui koolis on õppimisega pahandusi, võib tee muusikakooli sulguda ja siis pole enam ka koori asja, sest pole vajalikke oskusi noodist laulmiseks. Nii et kui tahad laulda, siis pinguta ka end õppimises.

Aga mis on laulmise stiimul? Kas vaid huvi ja kalduvus? Või välismaal käimise, varakult maailma nägemise võimalus?

LR: Eks välismaareisid muidugi stimuleeri ka. Eriti oli seda tunda esimese Rootsi-reisi eel. Aga praegu tundub, et laulmine, sellest saadud nauding on esijoones omaette väärtus. Olulist erinevust pole märgata poiste suhtumises esinemistesse välismaal või oma kodupublikule. Tähtsam on see, kas ruumi akustika võimaldab mõjule pääseda.

Väikesed laulumehed on sellega nõus.

MR: Kord tuli mul harjutamine katkestada, et dirigendiga üht tähtsat küsimust arutada. Pausi ei tekkinud. Poisid harjutasid edasi, keegi läks klaveri juurde.

Kuidas laulupoised suhtuvad Lääne popmuusikasse? Kas John Lennon on iidol?

KK: Ega me teistest noortest päris erinevad ole. Kuulan meeleldi, aga rohkem lõdvestuseks. Ennast küll sellises ansambelis ette ei kujutaks.

JK ja MP arvavad, et kõiki muusikažanre peab tundma, see rikastab. Sama meelt on dirigent.

Kohale jõuavad suured poisid, teistest peaaegu poole pikemad Ardo Mardisoo (koo-

rivanem) ja Andry Puss. Jutt läheb nende osa peale kooris. Rüblikud ütlevad tunnustussõnu: kui nemad mõnikord vallatlema kipuvad, kutsuvad suure poisid nad korrale. Noormehed teevad omakorda väiksematele komplimente: seda juhtub siiski üsna harva.

Lõbusa elevuse kutsuv esile küsimus: kas juhtub ka vastupidist — väiksemad poisid kutsuvad suuremaid korrale?

AP: Tuleb ette. Olen saanud märkusi, kui pärast edukat esinemist on tahtmine õllega liialdada või suust tulevad välja „valed sõnad“.

Välismaal on suured poisid väiksematele „papadeks“ ja suurema hoole all 3—4 väiksemat. „Papadel“ on niidid-nõelad kaasas: kui väiksemate riietega midagi juhtub, on nende ülesanne asjad korda panna. Tavaliselt saavad sellega aga väikemehed ise hakkama.

Võõras linnas liikudes on „papade“ kohus hoolitseda, et väikemehed kaduma ei läheks ja kokkulepitud ajal ja kohal kõik tagasi oleksid. „Papa“ AP-l on korra üks rüblik ära kadunud, kuid kõik lõppes õnnelikult, ja nii juhtub harva.

LR: Esimese välisreisi ajal oli viperusi parasjagu: kellel sokk kadunud, kes millegi muuga hädas. Nüüd tuleb seda üha vähem ja vähem ette.

MR: Kui prof. Laulu poistekoor käis Ameerikas, räägiti, et poisid olid reipad, täpsed ja sirgeseljalised. Nagu noored diplomaadid. Ega meie omadki neist maha jää.

KT: Kiiresti riietumise ja kohvri-pakkimise on nad ka ära õppinud.

Intervjuueerija vahemärkus. „Niisiis valmistate kooris poisse ette ka noorsõduriteks“ leidis teiste vestluses osalejate poolt laiendamist: need omadused pole vajalikud ainult noorsõdurile, vaid igale täiskasvanud mehele. Olgu tal mis amet tahes, džentelmen peab ta olema.

Herbert Vainu

ÜHE EESTIMAA MEHE TÄHELEND

Pärast Teise maailmasõja lõpu mööda maailma laiali paisatud eesti tippmuusikute saatuse suures osas ju teada, kuid ikkagi jõuab meieni veel ka avastuslikku infot.

Käesoleva aasta algul saabus kiri Bonnist, saatjaks Fredrik Pachla, sealse Beethoveni nim. saali orkestri viiuldaja. Ta jutustab oma isast Wolfgang Pachlast, kelle jälgi olin juba aastaid otsinud, muide, ka telefoniraamatute põhjal samanimesi tülitades...

Kes oli Wolfgang Pachla?

Mõned eakamad kaasmaalased ehk mäletavad veel teda, kui ühte unikaalsemat ja mõnevõrra isegi ekstsentrilise mainega pillimeest. Ta oli marimbakunstnik, oma ala tippmees mitte ainult Eestis, vaid terves Põhja-Euroopas.

Wolfgang Pachla sündis 16. augustil 1913 Paides. Isakodus muretseti talle „musikaalne“ ksilofon, mille najal arenes nii poisi muusikahuvi kui ka mängumeisterlikkus. Ühes 1938. a. „Päevalehele“ antud intervjuus lausus ta oma õpinguaastate kohta nii: „Olin 6-aastane. Esi-meseks õpetajaks oli isa. Olin siis kasvult nii lühike, et ksilofon ulatus mul vaevalt ninani.“

Sagenesid esinemised koolipidudel ja sütkaudu jõudis info ka Tallinnani. 15-aastasena (1928) oligi ta esimene avalik esinemine eesti rahvale — Ringhäälingu otsesaates. Seepeale loodi kontakt Tallinna konservatooriumiga, kus ta alustas Johannes Paulseni viiuliklassi õpilasena. Lõõkpillide klassi siis meie konservatooriumis veel ei olnud. Kuid paralleelarmastus ksilofoni vastu jäi alles ja sellel alal tõusis ta peagi ületamatuks meistriks.

Muretsenud endale 1937. a. uude inglise päritoluga 5-oktaavilise Xylo-Marimba, hakkas ta esinema ka välismaal — Helsingis, Stockholmis ja Riias. Ühe 1938. a. Tallinnas toimunud avaliku raadioõhtu eel lausus ta publikule: „Harilikult valitseb rahva hulgas arvamine, nagu oleks ksilofon mingi tsirkuse-instrument. Minu püüdeks on tõestada vastupidist ja näidata, et sellel pillil on võimalik mängida kõigis peensustes tõsiseid palu. Näiteks kõlavad väga ilusasti ksilö-marimba esituses Chopini etüüdid, Sarasate „Mustlasviisid“ jne.“

Neist ideedest lähtuvalt koostas ta ka oma teisi kontserdikavu, millega esines Eesti linnades. Näiteks 1. oktoobril 1939 Viljandi „Koidu“ saalis antud kontserdil mängis Pachla Liszti Teist rapsoodiat, Chopini cimoll valssi ja A. Lemba „Sõnadata laulu“. Ajaleht „Sakala“ nimetas teda juba siis virtuoosiks ja lisas, et „ksilö-

marimba on väga meloodiline pill, kus kaob tavaline klöbin, mis on omane lihtsale ksilofonile, asemele astub aga laulev meloodia.“

Solisti saatis tollal klaveril tema abikaasa Lia Steinberg-Pachla, kes esines samas ka kolme soolonumbri — Mozarti, Liszti ja Chopini loomingu. Oma kadunud mehe juubelisünnipäeva tuli Lia Pachla oma praegusest Nürnbergi kodust tähistama kodumaale ja viibib praegugi Tallinnas.

Sõjapäevade algul siirdus Pachlade pere Saksamaale. Sõja järel aga asuti alaliselt elama Nürnbergi. Siin asutas W. Pachla peagi oma marimbakooli. Seadis sellele pillile klassikateoseid, esitas neid ise ja kasvatas nende najal oma õpilasi. Jätkusid soolo esinemised Saksamaal ja teistes Kesk-Euroopa riikides, ka Rootsis ja Soomes. Kõikjale jäid temast maha arvukad heliülevõtted, millest osa on nüüdseks

Itaalias on ksilofoni ristunud lihtsalt „kondiklõbinaks“ pilli omapärase kõla järele. Paljud heliloojad, muusikud ka Sains-Saens oma „Surmatantsus“ on ksilofoni kasutanud luukerede tähtsloomustamisel. Saksamaal mõtab jälle rahvas ksilofoni „pulsaks naeruks“.

Avalikul raadioõhtul avaneb niilid ringhäälingu kuulajale, võimalus Wolfgang Pachlat ja tema ksilö-marimbat mitte lihtsalt kuulata, vaid ka näha. Kuna avalikkuse raadioõhtut pole enam ammu olnud, siis loodetavasti kllastavad kuulajad rõhkearvuliselt seda õhtut.

jõudnud ka kodumaale ja mida saab kuulata temale pühendatud juubelisaates Eesti Raadio I programmis 16. augustil („Muusikalises tunnis“).

Veel mõned aastad enne surma jäädvustas ta koos Nürnbergi sümfooniikutega helilindile Darius Milhaud' ja Paul Crestoni kontserdid marimbale ja orkestrile, mis hiljem ka heliplaadina välja anti (firma „Aulos“, dirigendid Franz Allers ja Erich Kloss). Samalt heliplaadilt leiame W. Pachla enda loomingut, aga ka teiste heliloojate poolt temale kirjutatud palu.

Wolfgang Pachla intensiivne muusikutee kestis kuni 1980. aastani, kui tal avastati aeglaselt arenev vähkkasvaja. Kaks aastat hiljem ta suri.

Wolfgang Pachla pärandisse kuuluvad veel ka Frankfurdis Zimmermanni kirjastuse poolt välja antud „Marimbakooli“ vihikud, mis hõlmavad teoreetilise-ajaloolist osa, koolilist literatuuri ja ka virtuosopalasid, nende hulgas ta enda seatud Paganini „Perpetuum mobile“.

Niiuguseks kujunes tähelend Euroopas sellele Eestimaa väikelinnas sündinud mehele, kelle sünnist möödub 16. augustil 80 aastat.

Lisaksin veel niipalju, et kui ma k.a. mais külastasin Saksamaad, sain kokku ka Wolfgang Pachla poja Fredrikuga, kes jutustas nii mõndagi huvitavat oma kadunud isast. Seejärel saabus temalt fax, kus ta teatab, et on koos abikaasaga peagi Eestisse saabumas — seoses orkestri „Kölner Kammermusiker“ kontsertidega Tallinnas (29. septembril) ja Tartus. Mõlemad nad on viiuldajad ja teise põlvkonna muusikud. Abikaasa Christine esitab siin, muide, ka oma isa Günther Raphaeli „Sümfooniilise fantaasia viiulile ja keelpillidele“, mis meil kõlab esmaettekandena.

Avo Hirvesoo

Wolfgang Pachla —
mees, kes teinud kümme aastat ringhäälingus „kondiklõbinat“

Kevadel sai Eesti Rahvusraamatukogu hinnalise kingituse Briti Nõukogult — üle 40 teatmeteose, millest suurem osa on uusväljaanded. Üks tähelepanuväärsem nendest on entsüklopeediline „THE NEW GROVE DICTIONARY OF MUSIC AND MUSICIANS“. Selles kaasaegses teatmeteoses, mille koostamisest võttis osa üle 2500 inimese, on püütud säilitada George Grovre'i varasemate väljaannete (esimesed 1870.—80. aastatel) häid humanistlikke traditsioone. „The New Grove“ on oma eelkäijast universaalsem, kuna muusikamaailm on tundüvalt laienenud — siia on haaratud nii muusikaajalugu kui tänapäeva muusikaelu. 20-köiteline koguteos valmis 1980. a. Kordustrukke koos täiendustega on tehtud mitmel korral, neist viimane 1991. aastal. Just see, kõige uuem „The New Grove Dictionary of Music and Musicians“ on nüüd kättesaadav kõigile Rahvusraamatukogu kunstide osakonnas, muusikasaali riivilil.

* * *

Tihenevad Rahvusraamatukogu otsesidemed eesti muusikutega. Neeme Järvilt, kes esimesena asus hoolt kandma, et kõik tema orkestrite helisalvestused jõuaksid Rahvusraamatukogu fondidesse, saabusid juunis ajakirja „Performance“ uued numbrid, mis

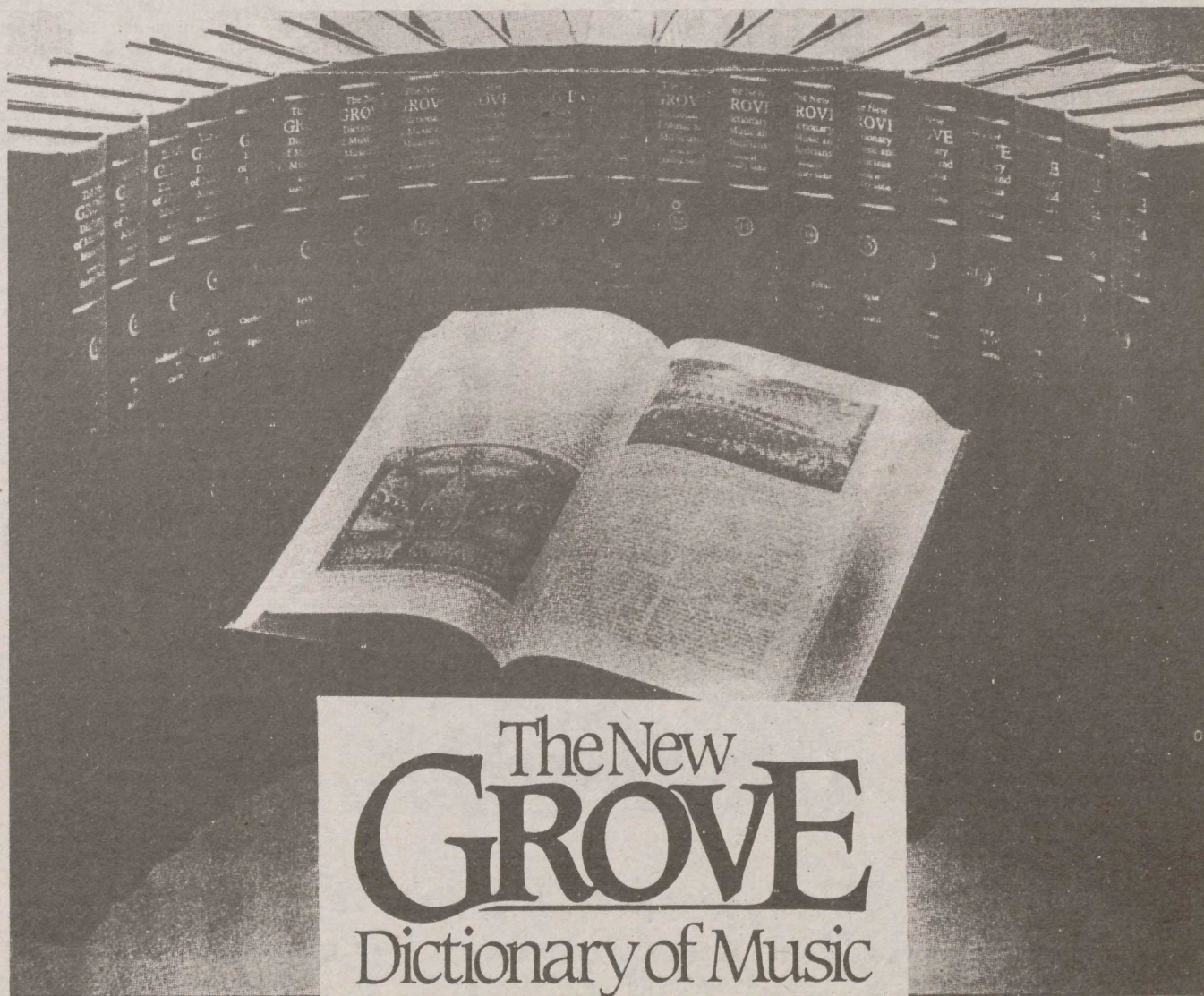
võimaldavad eesti muusikahuvilistel olla kursis maestro Järvi ja Detroiti Sümfooniaorkestri loomingulise koostööga.

Juulis saatis ta veel oma kontsertide programmid Šveitsi ühe juhtivama orkestriga „Orchestre de la Suisse Romande“. Kontserdid toimusid juunis-juulis Genfis. Kavas oli Stravinski muusika paremik — kokku 12 teost, mis kõik ka plaadistati.

Viibides Eestis Noorte VII Laulu- ja Tantsupeo üldjuhina, külastas peojärgsetel päevadel Rahvusraamatukogu maestro Roman Toi. Härra Toi rääkis oma loomingulistest plaanidest ja pidas õigeks suunda koondada eesti muusika paremik ühte keskusesse. Ta rõhutas oma soovi arendada koostööd Rahvusraamatukoguga eesti muusikakultuuri huvides.

Juuni lõpupäevil saabus Rahvusraamatukogule hinnaline saadetis Ameerikast dirigendilt-heliloojalt Taavo Wirkhausilt. Kingitus sisaldas maestro Wirkhausi sümfooniade ja viiulikontserdi partituurid. On lisatud ka autoripoolsed märkused esiettekannete kohta. Härra Wirkhaus saadab Rahvusraamatukogule samuti fotosid ja ajakirjandusmaterjale oma orkestrite kohta.

Olle Reimets,
kunstide osakonna
juhtiv spetsialist

ÕPPIDA MÕISTMA UNIKAALSEID MUUSIKAKEELI

(Berliini Rahvusvaheline Rahvamuusika Instituut 30-aastane)

Saksamaal peetakse praegu endastmõistetavaks, et Berliinis ja teistes linnades võib kuulata kogu maailma rahvaste muusikat. See on saanud võimalikuks tänu Rahvusvahelisele Rahvamuusika Instituudi tegevusele, millega mul hiljuti selle teadusnõukogu liikmena oli võimalus tutvuda.

Kui instituut kolmkümmend aastat tagasi loodi, suhtusid paljud sellesse skeptiliselt. Õige pea tõestati tegudega oma efektiivsust ja kultuurilist ning poliitilist tähtsust. Igal aastal korraldatav rahvamuusikafestival on kujunenud Berliini muusikaelu oluliseks osaks. Hoolimata palju korratud tõest, et muusika on universaalne ja üldmõistetav, on maailma rahvad loonud oma unikaalsed muusikakeeled. „Et olla teadlik erinevatest muusikakultuuridest, tunda nende esteetilist rikkust ja osata hinnata nende väärtust, peab teadma, kuidas nad on tekkinud, tundma nende sisemist struktuuri, sotsiaalseid ja kunstilisi funktsioone,“ märkis instituudi nõukogu koosolekul selle esimees, üks maailma juhtivamaid rahvapilluurijaid Erich Stockmann. Instituudi tegevuse põhisuunaks ongi saanud „arendada võimet kuulata erinevaid kultuure esindavate rahvaste häält.“ Esteetilise kompetentsi aredamine on tänapäeva folkloorifestivalide üheks keskseks ideeks. Instituudi looja ja esimese direktori Alan Danielou arvates aitab selline tegevus teadvustada ja vältida ohtu, mis kaasneb 1960. aastatel laialt levinud (ja meil viimasel ajal jõudsalt juuri ajava) europotsentristliku — eurooplaste kultuurilist ja

rassistil üleolekut propageeriva maailmakäsitusega.

Sellisenä jätkab instituut Carl Stumpf, Erich Moritz von Hornbosteli ja Curt Sacksi poolt juba saajandi vahetusel alustatud maailma muusikakultuuride avastamist ja uurimist, lähedes humanismipõhimõtetest, suhtudes neisse imetluse ja austusega.

On publitseeritud arvukalt heliplaate rahvaste muusikast, asutatud nn. UNESCO LP-de seeria, millele hiljem lisandusid CD-seeriad (sealhulgas Berliini rahvusvahemuste muusikale pühendatud eriseeria) ning videoseeria. Instituut annab välja ka ajakirja „The World of Music“ ning uurimuste seeriat „Intercultural Music Studies“, kus avaldatakse paremik instituudi poolt korraldatud teaduskonverentside ettekannetest. Olukord, kus folkloor, eriti rahvamuusika oma mitmesugustes vormides, etendab olulist rolli mitte üksnes maailma kultuuris, vaid ka ühiskondlikus elus ja poliitikas, mõjustab paratamatult ka folkloristikat, sealhulgas Rahvusvahelise Rahvamuusika Instituudi tegevust. See peegeldub ka konverentside ja kogumike temaatikas: „Rahvamuusika ja kultuuripoliitika“, „Rahvamuusika, massilevi ja akulturalisatsioon“ jne.

Instituudi teadusnõukogu koosolekul analüüsiti viimaste aastate tegevust ning mainiti ka majanduslikke ja poliitilisi takistusi, mis on tekkinud koos Saksamaa ühendamisega kaasnevat sisepeingetega. Eeskätt majandusraskustest ja sotsiaalsetest probleemidest tingitud vaenulik suhtumine immigrandidesse, mis on levinud peamiselt

Ida-Saksamaa teatavates rahvakihtides, avaldab paratamatult mõju ka instituudi avatusele suunatud tegevusele. Berliinis endas ei andvat see siiski eriti tugevasti tunda ning vastupidime tendents — süümetunne fašismi ja selle tagajärgede pärast ning soov rehabiliteerida Saksamaa ja sakslaste maine — on endiselt tugev. Berliinlaste tõeliselt vaimustatud reageeringut kokku puutudes nii kaugje ja võõra kultuuriga, nagu seda on Indoneesia rahvamuusika ja õukonnatants, oli võimalik kogeda ühel nüisugusel maailmamuusika sarja kuulaval kontserdil.

Loodetavasti avarduvad edaspidi koostöövõimalused ka eesti jt. soomeugri rahvaste muusika valdkonnas: Nagu rõhutas direktor Max Peter Baumann, eeldab instituudi väljaannetes peamine uurimuste laiemalt huvi pakkuvat aspekti ja rahvusvaheliselt arvestatavat taset, plaadiseeriade materjal peab aga olema nõutava tehnilise kvaliteediga. Paraku, mida enam täiustub meie tehniline varustus, seda vähem on meil, mida jäädvustada. Mõndagi aga veel saab ja tuleb teha. Olukorda, kus koostöö kogu endise NL rahvastega pidi katma leping Moskva Konservatooriumiga või kus folklooriliikumist postsotsialistlikes maades uurivad instituudi stipendiumiga välismaalased, meil soomlased, ei saa kindlasti pidada parimaks lahenduseks. Instituut on avatud koostööks, rõhutas M.P. Baumann. Nüüd sõltub palju meie enda aktiivsusest.

Ingrid Rüütel

FIESTA KAHEST VAA TENURGAST

Maailmamuusika

Õnneks oli maailmamuusika, mis WOMADI-festivalidel pärit, Pärnu FiESTal jaotatud nii, et selle ehedust võis nautida pidustuste algusest lõpuni.

Remmy Ongala & Super Matimila Orchestra oli üheks avaakordi andjaks Vallikäärus. Afro-kuuba muusika ja Aafrika enda hoogsaite rütmide ristamise tulemus ehk *SOUKOS* on tüüpilisim ja tuntuim afro-pop-kõla maailmas. Kui Remmy alustas kergelt kepslevat *soukost*, oli rahvas üsna pea neisse rütmidesse sukeldunud. Selle muusika kodumaal, Tansaania, pidid inimesed ka kõige kaugematest savannidest kokku tulema seda kuulama. Pärnus koondusid Remmy ümber punakaspruunidesse rõivastesse riietatud orkestrandid.

Rütm stiiliale lisandus muusikaline pildike Keeniast. Ayub Ogada pakkus seda rahvuspiiril *nayiti'i'l*, mis tõlkes tähendab „suguharutütar“. Kohe-kohe lisandusid Ogada veidi kähisev laul ja rütmipiilid. See ainuomane pani mõtlema: kas on midagi täiuslikumat? Ogada elab juba küll Londonis, aga tema muusikale on maailmas olemine ainult temaatikat lisand. Nii väidab muusik ise.

Suve alguse muusikasõnumi „palmivei-

ni“—muusika näol töi kuulajani S. E. Rogie. Meie kuulaja võttis pakutu ka ilma „palmiveiniga“ vastu. Kodumaal Aafrikas on selline muusika lihtsamale inimesele. Seda tullakse kuulama küla kõrgeima palmipuu alla, kaasas palmiveini pudel.

Orchestra Cumbre Kuubast mängis ehedat tantsumuusikat, kus ei anta palju ruumi rütmimasinatele. Tantsud *son quarcha*, *rumba* viisid nii muusikud kui kuulajad tõelisse tantsurütmide apoteoosi.

Oriental-„jazziga“ püramiididemaalt Egiptusest tuli WOMADI festivalidelt tuntud *Sharkiat*. Araabia rahuga viimistletud muusika kujundites on aafrikalikke jooni, Kesk- ja Ladina-Ameerika kõlavärve, ammukooldud jazziiintonatsioonide, mille sisse on poetatud grupi muusikalise juhi Salama õpinguaegseid Mozarti ja Beethoveni motiivikesi-värve. Kokku sai eriline mõtisklevate ja samaaegselt meelelahutuslike ballaadide buket.

Sharkiat album „Kaamelitants“ (*Camel Dance*) on aumas maailmamuusika etteotsa. Leo Normet meenutab: „Põhiline leid oli ansambel *Sharkiat* Egiptusest. „Kaamelitants“ oli omas laadis lausa väike meistriteos. Huvitav oli jälgida, kuidas püüti araabia rütmide peene koe järgi tantsida. Silm jäi peatuma Ameerika kultuuriatašeele proua Sandra Kaiseril, kes

oma abikaasaga tantsimisest väga haaratult tantsulavalt vaat ei äraegi ei saanud ning oli Vallikäärus hommikuni.“

Finantsid

Ega majandusprobleemidegagi jäänud „rinnuti“ olemata. Herbert Murd ütles: „70 protsenti on sponsorite ja subsidiiumide katta. 30% oli plaanis saada piletite müügist. Kuid see arv ei tulnud täis. Tuleb loota omade peale, nagu „Jambolaya“ kauplus, a/s „Charlotta“, tütarfirma „Fiesta Tours“. Ükski neist ei tööta ülikasumiga, kuid nad annavad midagi tuleviku jaoks. Kolossaalne oli Vallikääru üür.“

Linnapoolselt seletas seda humanitaar-nõunik Neeme Ellermaa: „80 000 krooni nõudis üüriks a/s „Bermuda“. Linnavalitsus otsustas poole kinni maksta. „Bermuda“ on lepingu järgi kohustatud Vallikääru arendama, sinna vajalikku juurde ehitama. See raha läheb linna kultuurielu endendamiseks, kulutatakse tuleviku silmas pidades ka „FiESTa“ huvides.“

Firma „Estonian Air“ esindaja Ed. Tüür andis teavet järgmiselt: „8000 dollari ulatuses sõidutasime küllalisi tasuta, mis sellest üle — 40% eest. Toetus festivalile oli 15 000 dollarit.“

Malle Raid

Olin 1979. a. sügisel 3 kuud Tiibetis, kogudes muusikamaterjali ja veetes aega kohalike elanike seltsis.

Xiarba laul ja pillimäng

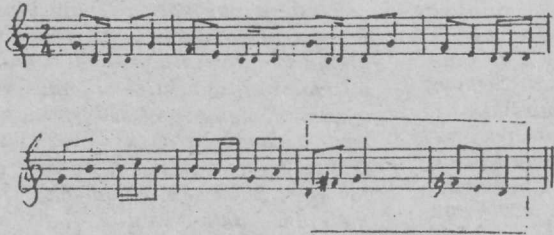
Xiarba tähendab idamaalast ja viitab inimestele, kes elavad Hiina ja Nepaali piiri läheduses Himaalaja lõunanõlval. Tiibetlaste kirjalike allikate järgi asusid nende esiisad Tingshajangi jõe idakaldal ja rändasid hiljem sõja eest Neilamusse. Minu reisi kõitvaim piirkond, kus on meeldiv kliima ja silmapimestavalt ilusaid koski, oligi Neilamu. Kohalikud Dense metsad jätsid ennemini mulje Austriast kui Kesk-Asia platoost.

Ksiarbaanlastel ja nepaallastel on olnud läbi aegade head suhted. Ajaloolistel põhjustel ja tänu feodaalsele süsteemile, millesse kuulus ka pruudirööv, on Nepaalis üsnagi palju tsiarbaanlasi. Nende kahe rahva lähedased suhted on säilinud tänu kaubavahetusele ja reeglipäraselt tihedatele külaskäikudele ning kultuuri- ja majandussidemetele. Hiina-Nepaali mõjutustel on ksiarbaanlastel kujunenud ainulaadne kujutava kunsti ja muusikaline traditsioon. Paljud legendid, rahvapärимused ja laulud on säilinud ainult suulises traditsioonis.

Ksiarbaanlastel on eriti võimekad lauljad ja tantsijad. Laulu või tantsuga kujutatakse nii tööd kui puhkust, pulmi ja matuseid, isegi uue maja valmissaamist.

Lauludes kasutatakse pentatoonilist helilaadi. Duuri ja molli vaheldumine lühikeses meloodias on tüüpiline. Nagu esimesest näitest ilmneb, muudab suurele tertsil järgnev väike terts meloodia huvitavaks ja dünaamiliseks.

Allegretto

Ksiarbaanlastel on olemas eri laululiigid nii puhkeaja kui ka pulmatsereemoniate puhuks. Külalisele pakutakse tervituseks koduveini, pärast laulavad pererahvas ja külalised kahehäälselt. Nende laulude rütm on üldiselt aeglane ja meloodia huvitav. Laulmisviis on pateetiline ja trioolides esinevad väikesed sekundid ja ebakorrapärane rütm väljendavad meeleolusid.

Enne 1949. aastat elatusid ksiarbaanlased kauplemisest ja kaubaveost. Orjusajal kannatasid nad suurte maksude, sunnitöö, nälja ja vaesuse all. Nad püüdsid oma kannatusi leevendada lauludega, millele oli tüüpiline meloodia varieerimine ja kaunistamine. Järgmine näide on brigaadiülema laul. Varemmainitule lisaks kasutatakse rea lõpus erilist detaili, mis kostab madala vilena.

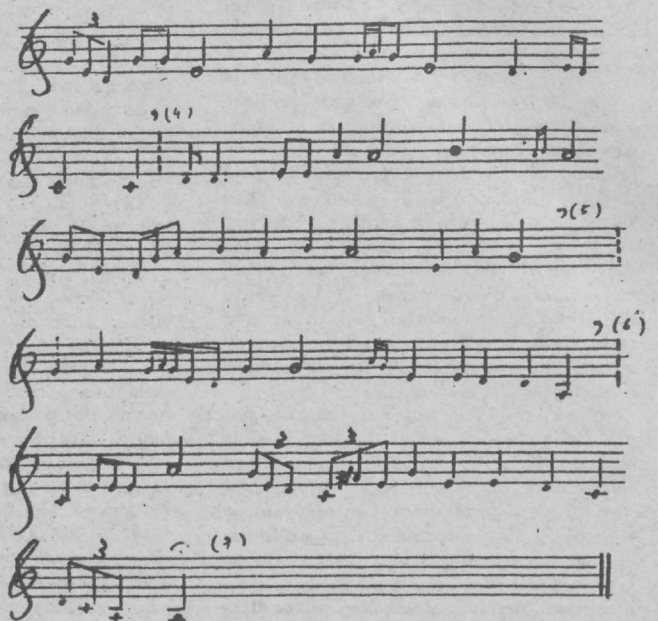
Ksiarbaanlaste tavalisim pill on suupill, mida mängivad peaaegu kõik. Seda kasutatakse ainult soolopillina, mitte laulu ega tantsu saateks. Teine märkimisväärne, vahel soolodes kasutatav pill on kitarrisarnane keelpill. Võrreldes traditsioonilise lauluga ei ole instrumentaalmuusikas kromaatilisi variatsioone, vaid meloodiad kulgevad mööda diatoonilisi skaalasisid, kuigi muusikas endas on tugevaid kohalikke jooni.

Tiibeti ooper

Tiibeti ooperil on pikk ajalugu ja tänu oma ainulaadsetele joontele on tal sealse kultuuris tähelepanuväärne positsioon, mis hõlmab tiibeti muusika uurimises tähtsa osa. Siiski pole seda väljaspool Hiinat uuritud, ja isegi Hiinas sellel teemal trükitu on vaid üldise ja ainesse sissejuhatava iseloomuga.

Tiibeti ooperi loojaks peetakse munk Tang Dong Jie Bud (1385—1465). Ooperi sünnis peegeldus ka, et sel ajal sai Tiibeti kultuur mõjutusi Hiina teistest osadest ja india usust. Ooperi tähtsaim lähtekoht on siiski tiibetlased ise ja nende kultuur, nagu uueusulised loomi imiteerivad tantsud, maskide kasutamine, lihtsatel pillidel mängimine ja erilised laulud, näiteks karjaselaul.

Jälgisin Lõuna-Tiibetis ooperi „Yalong Zaxixueba“ harjutusi. Näitejuhi ütluse järgi oli ooperi kirjutanud Tang Dong Jie Bu ise, ja tiibeti kunstnikud on seda pärimusena põlvest

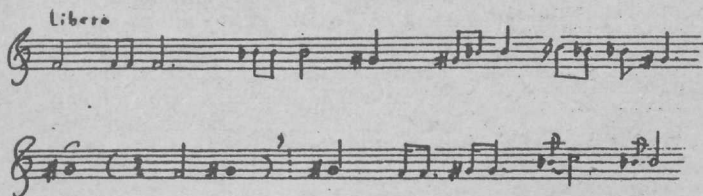

põlve edasi kandnud. Sel korral oli näitlejatel kulunud ligi pool aastat, et 70-aastaselt oskajalt ooper selgeks õppida.

Yalong Zaxixueba oli ka Tiibeti ooperitrupp. Nimi pärineb india buddha-jutustusest, mis räägib jumala ja inimese vahelisest armastusest. Ainsad selles teoses kasutatavad pillid on algselt usulistest tseremooniates kasutatud trummid ja simbel. Tang Dong Jie Bu ühendas Lõuna-Tiibeti *Guxie*-maskitantsu budistliku jutustusega, saades nii uue kunstiliigi — tiibeti ooperi.

Guxie on Lõuna-Tiibeti muinasaegne ringtants. Puhkusel olevad inimesed kogunesid kokku ja moodustasid üksteisel kätest kinni võttes ringi. Nad jagunesid kaheks rühmaks, laulsid tantsides vastastikku ja trampisid jalgadega rütmiliselt vastu maad.

Ooperis „*Yalong Zaxixueba*“, nagu tiibeti traditsioonilises ooperis üldse, ei kasutata saateks pille. Sellepärast on helikõrgused ja rütmid peaaegu vabad ja lauljatel on võimalus tempot valida. Sel juhul ei saa muusikast olla täpset partituuri, kuigi mingeid katseid selles suunas on tehtud. Järgnev näide on Prints meloodia „*Yalong Zaxixueba*“.

Näite võib jagada seitsmeks eri pikkusega fraasiks, mille esmapilgul ei näi olevat ühist helistikku. Domineerivad pentatoonilised skaalad ja viimase osa tõusev kvart on veetlev. Soolo ajal on laulsaade muljetavaldav. Muusika on kõrges registris ja selle ülesanne on esitajale õige meeleolu loomine, mis õnnestubki. Teisalt annab see solistile vahepausi ja säästab sellega tema jõudu.

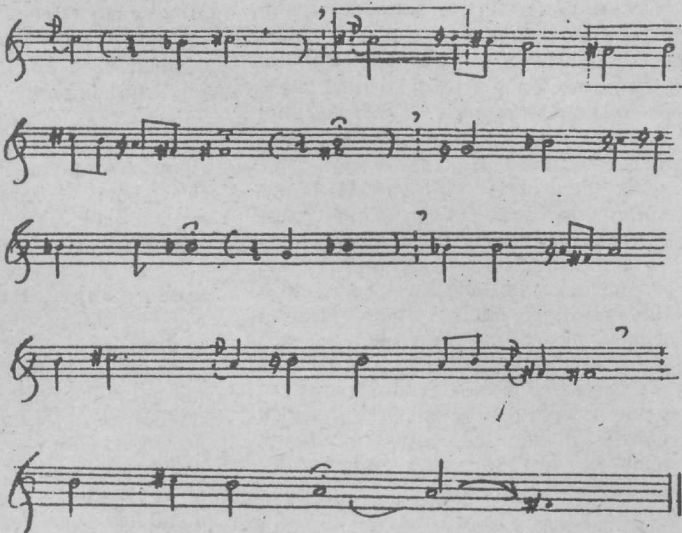
Tüüpilises *guxie*—stiilis on selgeid rahvalaulu jooni: vaba moduleerimist vastukaaluks püsivatele helistikele, *rubato* vastukaaluks tantsurütmile. See kõik koos viib värvika lõpptulemuseni.

Vaadeldes traditsioonilist ooperit ka Tiibeti muudes osades. Rigeze piirkonnas, mis on Tiibeti suuruselt teine linn ja üks sealse ooperi keskusi, oli varem mitmeid tuntud ooperitruppe, kuid tänu Dalai Laama maapaole ja kultuurirevolutsioonile on need viimase 30 aasta jooksul hajunud. Mõned vanemad näitlejad siiski tegelevad ooperiga, ja viimase kümne aasta jooksul ongi traditsioonilise muusika päästmiseks neid majanduslikult toetatud. Praegu õpetavad nad muu-

hulgas traditsioonilisi oopereid uuele muusikute põlvkonnale ja tänu sellele on uuesti üles leitud mitmeid klassikateoseid.

Kui võrdleme „*Yalong Zaxixueba*“ teiste ooperitega, märkame, et tiibeti ooperimuusika on põhimõtteliselt sama kui „*Yalong Zaxixueba*“.

Tiibeti pealinnast Lhasast on leitud üks tiibeti ooperi erivorm — *juemulong*, mida paljud asjatundjad peavad selle ooperi arenenumaks vormiks. Parimad esitused, mida olen näinud, on *Suje Nima* trupilt. Järgmine näide on ühest nende esitatud ooperist.

Näite kuues fraasis kulgeb meloodia seksti piires, kuid ei ole sugugi monotoonne. Kolmandas reas esinev väike sekund on mõjuv ja teeb meloodia värskeks (Cis-D ja Ais-B). Lõpukadents on sellele stiilile tüüpiline. Raskelt noodistatavat polüfooniat kasutatakse kooriosades rohkem.

Juemulongi ooperitrupp oli enne 1949. aastat ainus traditsioonilist ooperit esitav kutseline trupp Tiibetis. Praegu on selliseid truppe vähemalt kaks. Orkestrisse on trummi ja tsimbli kõrvale võetud muidki pille. Nii on tõstetud dramaatilist taset, arendatud süžeed ja rollijoonist ning kujutatud paremini nendevahelisi suhteid. Paljudele tundub siiski parem olevat säilitada tiibeti ooperi algupäraseid traditsioone.

Ajakirjast Musiikiteede“
lühendatult tõlkinud
Aime Kons

MITTEMUUSIKALISI MATERJALE — MMM

LENDVÄLJENDITE AJALOOST KOLOSS

Sellel võõrsõnal, mida kasutatakse märkimaks midagi eba-
harilikult suurt, massiivset, hiiglaslikku, on huvitav ja vana
ajalugu.

Sõna tuleneb kreekakeelsest *kolossos*’est, millega tähistati
suurtest raidkujudest sammastikke, mida leidis paljudel rah-
vastel. Neist kuulsaim oli Rhodose koloss — hiiglasuur
vanakreeka päikesejumala Heliose pronkskuju, mille Rhodose
saarele püstitas u. 285. a. e.m.a. Chares Lindosest. Seda
loetakse üheks seitsmest maailmaimeist. Kuju kõrgus olnud 79
m ja ta seisnud Rhodose sadama kohal, toetudes kummagi
jalaga kahele suurele kaljule. Ta oli nii suur, et merelaevad
võisid vabalt ta jalgade alt läbi sõita. Kolossi sees oli trepp,
mille astmeid mööda võis ronida kuju pea juurde. Legendi
järgi võis sealt näha Egiptuse sadamates seisvaid laevu.

Rhodose koloss purunes maavärina tagajärjel u. 58 aastat
pärast valmimist, kuid seda vanaaja arhitektuurimälestist ei
ole unustatud. Tema nimetusest tuleneb sõna *kolossaalne* ja
terve rida väljendeid, mis märgivad midagi suurt ja võimsat.

DRAKONILISED SEADUSED

Ülekantud tähenduses on *drakoonilised seadused* äärmiselt
julmad, halastamatud abinõud. Väljend tuleb Ateena legen-
daarse seadusandja Drakoni nimest, kes esimesena kirjalikult
formuleeris kaasaegse tavaõiguse. Drakoni seadused paistsid
silma äärmise julmusega. Vanakreeka kirjanik Plutarchos
kinnitab, et need seadused olid kirjutatud verega. Drakoni
seaduste järgi karistati igat süütegu surmaga. Surmaga karis-
tati mõrtsukat, sama karistus ootas aga ka inimest, kes käis
võõras aias õunavargil. On olemas legend, et Drakon, vastates
küsimusele, miks ta tahab surmaga nuhelda suuremat osa
kuritöödest, vastanud: „Sellepärast, et väikesed kuriteod on
seda karistust väärt, aga suurematele ma rangemat ei leid-
nud.“

Huvitav on see, et Drakoni seadused laienesid ka elututele
esemetele. Kord, kui keegi kodanik nüpeldas nuudiga kuulsa
vanakreeka atleedi Pheageni pronkskulptuuri (karistuseks
selle eest, et atleet oma eluajal talle kurja tegi) ja see kukkus
talle peale, esitasid tapetu lapsed skulptuuri vastu hagi
tapmises. Phasose elanikud, täites Drakoni seadusi, heitsid
kuju karistuseks merre.

J. Jazovski “Rääkige õigesti“

Ei tea miks, kuid millegipärast on just kuulsatest tenoritest kõigil aegadel kõneldud lustakaid lugusid, seejuures kinnitatakse lausa ühest suust, et need olla tõesti sündinud.

* Enrico Caruso oli kirglik suitsetaja. Külalisetendustel Berliinis jälgis maestro etenduse ajal lava kõrvalt oma kolleegi ja muidugi tossutas vahetpidamata sigarit. Valves olnud tuletõrjuja juhtis ta tähelepanu niisuguse teguviisi lubamatusele. Caruso kostnud selle peale poolnaljatades: „Hüva, sellisel juhul ei jää mul muud üle, kui pean teatrist lahkuma!“

* Tuletõrjuja võttis seda puhta kullana ja tõttas maestro ähvardusest teatri juhtkonnale ette kandma. Jalamaid anti Carusole — ja ainult temale — eriluba suitsetada kus ja kui palju tahes... ning määrati teda jälgima veeämbriga relvastatud vaskkiivrimees. Kuni külalisetenduste lõpuni võis selle teatri kulisside taga, näha pensikute vaatepilti: oma etteastet ootav ja suitsu pahviv Caruso nagu vedur ees ning iga tema liigutust altkulmu piidlev tuletõrjemees vagunina järele.

x

* Toosama Caruso armastas ise levitada jutte ja lugusid, mis tema kohta ringlesid. Erilise heameelega rääkis ta kuulsa tenori John McCormacki pojast. Kui see Carusot esmakordselt nägi, olevat jõmpsikas kuulsat lauljat pealaest jalatallani põrnitsenud ja siis põrutanud: „Sina võid küll olla maailma parim tenor, aga minu isa on Š o t i m a a parim tenor!“

x

* Üks „tõesti sündinud juhtumitest“, mida varem seostati Carusoga, on pärastpoole käibele läinud kui Benjamino Gigliga toimu. See olevat juhtunud Saksamaa ja Prantsusmaa piiril. Vagunisse sisenevad dokumente kontrollivad piirivalvurid, kuid kuulus tenor polnud suutnud leida ei passi ega ühtki muud isikut tõendavat paberit. Asi läinud juba päris täbaraks, „piiririkkujat“ tahetud hakata trellide taha toimetama. Kinnitus, et ta on tampoolest toosama kõikjal tuntud Benjamino Gigli, kes tõttab parajasti Pariisi külalisetendustele, ei maksnud mundrikandjate ees midagi.

* Siis tulnud maestrol päästev mõte: laulda sealsamas mingit üldteada naapoli laulu. Tolle improviseeritud esinemise lõpul kostnud ametnike pealik veendunult: „Tõepoolest, Teie olete Benjamino Gigli! Keegi teine maailmas ei suudaks nii kaunisti laulda.“

x

* Saksa tenorile Richard Tauberile omistatakse järgmine lugu. Mingi opereti etenduse eel oli inspitsient võimalike ootamatuste ärahoidmiseks andnud laval valvavale tuletõrjujale kindla korralduse seista kulisside taga ja mitte kellelgi lubada läbida papist ust papist müüri sees.

* Etteaste lõpetanud Tauber pida-

nuks režiini kohaselt lavalt väljuma just tolle ukse kaudu. Sikutab ja sikutab, kuid lahti see ei tule: on tunda, et keegi hoiab täiest jõust teiselt poolt vastu. Meeleheitlik viimane tõmme, ja pool müüri oligi maas. Nüüd näeb hämmeldunud publik uhkelt säravas vaskses kiivris tuletõrkiat, kes harkisjalu tõkestab tenorile tee, ise selgelt ja valjult hüüdes: „Aga, mu härra, ma ei tohi ju siit mitte kedagi läbi lasta!“

x

* See, et tenorid teinekord laulavad üht-teist baritonide repertuaarist, näiteks proloogi Ruggiero Leoncavallo ooperist „Pajatsid“, on mõistetav. Kuid ooperikunsti annaalisid on läinud ainulaadne juhtum, kus tenor pidi etenduse päästmiseks laulma bassile kirjutatud aariat. See lugu on garanteeritult tõestisündinud ja seostub Enrico Carusoga. Ühel „Boheemi“ etendusel kaotas Colline'i osas esinenud bass ootamatult hääle, kuid tema keskse „Mantliaaria“ kärpimine ei tulnud kõne allagi. Caruso värvis oma hääle tämbriit sügavamaks ja laulis kulisside varjust. Ehne Colline ainult näites ja liigutas suud...

* Selle kuulmatu vembu õnnestumine viis kuulsa tenori mõttele, et „Mantliaaria“ tuleks laulda ka plaadile. Nii ta ka tegi; tõsi, ainult oma lähikondlaste lustitamiseks. Plaat kuulus kaua nende hulka, mida Caruso ise polnud lubanud müüa. Palju aastaid hiljem, õieti juba meie päevadel, kaotas see klausel juriidilise mõju ja maailma fonoteek riiastus ühe küllap kõigi aegade kuriossema salvestusega.

Guinnessi rekordid

„Bis!“

Hüüe „Bis!“ on saanud edu sünonüümiks. Kinnitatakse, et selle hüüde saavutamisel sai 80. aastatel rekordimanikuks Placido Domingo, kellele pärast „Boheemi“ etendust Viini Riigiooperi laval aplodeeriti 1,5 tundi.

Alati ei korrata aga muusikapala või aariat publiku palvel. Muusikaajalukku on läinud juhtum, kui hüüe „Bis!“ peale korraldi tervet ooperit — Cimarosa „Salajast abielu“. See juhtus esietenduse päeval 1792. a. Korrata tuli Austria imperaatori Leopold II käsul.

Ajalukku on läinud ka anekdootlik lugu. 1909. a. veebruaris esitas Ratenau raudteijaama platvormile rivistunud Saksa sõjavõrkorkester 16 (mõningatel andmetel 17) korda hüüni „Jumal, kaitse kuningat!“. visiidile sõitnud Inglise kuningas Edward VII ei saanud kuidagi selga talle sel puhul kingitud saksa feldmarssali mundrit, milles ta tahtis rahva ette ilmuda.

UUSI SÕNU

rahastaja — sponsor
ideoloog, kunstikriitik
mediootia — meediaididotsus
mulapill — raadio
kroonimine — Eesti raha väljaandmine

rahvaluuletaja — rahvale udujuttude
puhaja, propagandist
pastanjet — pastapliiats, pastakas

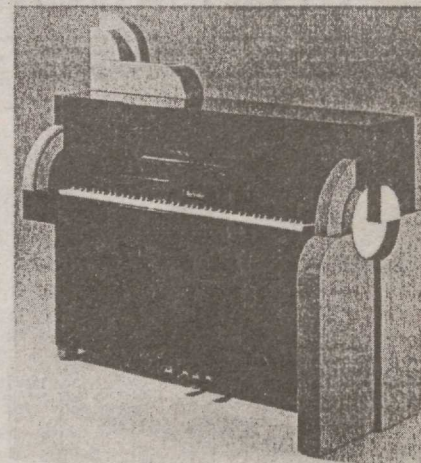
VELLO SEPP

UUS KLAVERIDISAIN

Ligi 200 aastat on klaveril olnud oma kindel kuju. See ei pea aga alatiseks nii jääma — selline mõte tuli klaveridisainerile Frank Weschenfelderile. Tema uuel disainiprojektil „Metropolis“ on selge kontseptsioon. Oma kätega ehitatud ja väärtuslike materjalidega töödeldud, kannab „Metropolis“ oma lihtsas rafineerituses maagilist ahvatlusjõudu.

Varieeruva värvikujundusega instrumendina sobib „Metropolis“ „moodsa kunsti klaveriks“ või muusikainstrumendiks igasse omapärasesse ruumi. Muusikalise naudinguga ja hea kõla tagab Yamaha firma valmistatud sisemus.

„Musik und Bildung“ 1992/5

Peatoimetaja: Mari Vainu

Muusikaleht

Sisutoimetaja: Aime Kons
Lõuna-Eesti korrespondent:
Marina Tamme
Masinakiri: Piret Juttu
„Kiir“, tell. 825.

Väljaandjad: AS „BALBI“
ning EV Kultuuri- ja
Haridusministeerium
Tallinn 34(EE0034) pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval
14.30—16.00 tel. 52 51 24